

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาระดับการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนที่จัดการศึกษา ในช่วงชั้นที่ 1 – 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาพสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอในสาระสำคัญตามลำดับ ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ
2. ขอบข่ายการดำเนินงานวิชาการ
 - 2.1 งานด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร
 - 2.2 งานด้านการจัดการเรียนการสอน
 - 2.3 งานด้านการนิเทศภายใน
 - 2.4 งานด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา
 - 2.5 งานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารงานวิชาการ

ความหมายของงานวิชาการ

มีนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความหมายของงานวิชาการ ไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ (2535 : 84) ให้ข้อคิดว่างานวิชาการโรงเรียนมิใช่หมายถึงการเรียนการสอนในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังหมายถึงกิจกรรมทุกอย่างภายในโรงเรียนที่จะช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนในห้องเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังนั้นผู้มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมงานด้านวิชาการมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน

วิโรจน์ ศรีโสภา (2536 : 391) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของการดำเนินงานในโรงเรียนที่โรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวด

สุรัตน์ ธรรมสาร และคณะ (2537 : 12) ให้ความหมายว่างานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกอย่างในโรงเรียนที่เกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 84) ให้ความหมายว่างานวิชาการ หมายถึง งานการบริหาร ปรับปรุง และพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนให้บังเกิดผลดี และสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 2) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน

สรุปได้ว่า งานวิชาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมทุกอย่างเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่จะพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรและการศึกษา

ความสำคัญของงานวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 84 – 85) กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการว่า

1. งานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารงานโรงเรียนที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ส่วนงานอื่น ๆ มีความสำคัญในลักษณะที่เป็นงานสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การบริหารงานวิชาการเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาสำหรับผู้มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารได้สนับสนุนส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรทุกฉบับที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถศึกษาหรือตรวจสอบได้จาก

2.1 โรงเรียนมีขอบข่ายการบริหารงานวิชาการชัดเจน

2.2 ผู้บริหารโรงเรียนเกิดแนวคิดในการพัฒนางาน

2.3 ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูตระหนักและร่วมมือพัฒนางานวิชาการ

โรงเรียนอย่างจริงจัง

2.4 ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำความรู้ประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมการปฏิบัติในการบริหารงานวิชาการจะสอดคล้องไปตามจุดหมายของหลักสูตรและนโยบายของหน่วยงาน เช่น นโยบายประกันโอกาสทางการศึกษา ประกันคุณภาพ

การศึกษาและประกันประสิทธิภาพการศึกษา กิจกรรมปฏิบัตินอกจากจะส่งผลต่อนักเรียนโดยตรงแล้วจะต้องส่งผลต่อส่วนรวมในระดับชาติด้วย ในการบริหารงานวิชาการจึงต้องสอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

สรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นภารกิจหลักในการบริหารสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและความรับผิดชอบมากที่สุด รองผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระและครูผู้สอนจะต้องร่วมปฏิบัติงานเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามจุดประสงค์ของการจัดการศึกษา

หลักและกระบวนการพัฒนางานวิชาการโรงเรียน

ปกรณ์ ภูมิเขต (2544 : 15 ; อ้างอิงมาจาก พวงรัตน์ วิเวกานนท์. 2528 : 8) กล่าวว่า การพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีบุคลากรทางการศึกษาร่วมดำเนินการ โดยทั่วไปแล้วจะใช้วิธีกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปให้ครูในโรงเรียนด้วยการใช้เทคนิคการบริหารงาน ซึ่งมีหลักการในการพัฒนางานวิชาการ ดังนี้

1. การจัดครูเข้าชั้นเรียนและสอนประจำวิชาตามหลักสูตร โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถ และความเหมาะสมที่จะทำการสอน

2. การจัดตารางสอน

3. การจัดสอนแทน

4. การวัดผลและประเมินผลการเรียน

5. การประเมินผลการสอนของครู

6. นวัตกรรมและเทคโนโลยีเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน

กิติมา ปรีดีดิถ (2532 : 48 – 49) กล่าวถึงเทคนิควิธีการบริหารงานวิชาการสรุปได้ดังนี้

1. จัดทำแผนงานวิชาการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือนโยบายหลัก

2. การบริหารงานวิชาการมุ่งความร่วมมือกันทำงาน

3. ควรกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติ

4. ควรส่งเสริมผู้ร่วมงานให้ปรับปรุงตนเองด้านวิชาการ

5. ริเริ่มสร้างสรรค์ในการปรับปรุงงานวิชาการ

6. ผู้บริหารควรใช้เทคนิคการส่งเสริมคนอื่นมากกว่าการสอนคนอื่น

7. มีการให้ขวัญกำลังใจในการทำงาน
8. ควรมีคณะกรรมการที่ปรึกษาทางวิชาการ
9. ให้ครูเข้าใจวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายการสอนทุกรายวิชาที่รับผิดชอบ
10. ติดตามและประเมินผล

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 8 – 10) ได้กล่าวถึง หลักการบริหารงานของ ผู้บริหารสถานศึกษาดังนี้

1. มีเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ผู้บริหารจะต้องเข้าใจถึงเป้าหมาย ของสถานศึกษาว่าเป็นไปในทิศทางใดจึงจะสามารถจัดงาน จัดคน จัดเงินและจัดวัสดุอุปกรณ์ได้ เหมาะสม
2. ต้องมีเทคนิควิธีการในการบริหารงาน การบริหารงานทุกประเภทย่อมต้อง มีเทคนิควิธีการ ขั้นตอนและกระบวนการ งานที่ควรจะมีระบบ มีความรอบคอบจึงจะทำให้งาน ดำเนินไปด้วยดี
3. มีการประเมินผล เมื่อได้ดำเนินกิจการใด ๆ ควรจะได้มีการประเมินผล และติดตามผล เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงงานให้ดีขึ้น การทำงานที่ขาดการประเมินผล จะไม่ช่วยให้การพัฒนาสถานศึกษาดำเนินไปได้ด้วยดี

สรุปได้ว่า หลักการบริหารงานวิชาการ จะต้องมีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย ชัดเจน มีการมอบหมายงาน กระจายอำนาจให้บุคลากรมีส่วนร่วมดำเนินงาน ผู้บริหารคอยให้ ความช่วยเหลือ แนะนำ กำกับ ติดตามและประเมินผล เพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด

ขอบข่ายการดำเนินงานวิชาการ

มีนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารงาน วิชาการต่าง ๆ ไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 33) กำหนดขอบข่ายงานวิชาการ ไว้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2540 : 82) ได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการไว้ 7 ข้อ ดังนี้

1. หลักสูตร
2. การจัดทำแผนการสอน
3. การจัดตารางสอน
4. การจัดครูเข้าสอน
5. การจัดกลุ่มการเรียน
6. การจัดสอนซ่อมเสริม
7. การประเมินผลการเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 5) แบ่งขอบข่ายการบริหารงานวิชาการไว้ 7 ด้าน ดังนี้

1. ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน
3. ด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล
5. ด้านงานห้องสมุด
6. ด้านงานนิเทศภายใน
7. ด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 3 – 4) ได้กล่าวถึงขอบข่ายงานวิชาการไว้ว่า จะต้องครอบคลุมงานต่าง ๆ ดังนี้

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ
2. การดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน
3. การบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน
4. การวัดและประเมินผล

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 112) แบ่งขอบข่ายการบริหารงานด้านวิชาการไว้ 5 ด้าน

คือ

1. ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน
3. ด้านการนิเทศภายใน
4. ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา
5. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

จากขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของนักการศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่กล่าวมา จะมีลักษณะคล้ายคลึงกันและครอบคลุมการบริหารงานวิชาการเกือบทุกด้าน ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาระดับการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1 – 2 (ป.1 – ป.6) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ 5 ด้าน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. งานด้านหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร

1.1 ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นเสมือนแม่บทที่มีความสำคัญมากต่อการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ และทุกระบบการศึกษา หลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดกรอบแนวปฏิบัติที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ได้มีนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาให้ความหมายของหลักสูตรไว้ ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 42) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นตัวกำกับงานวิชาการ โรงเรียนจะต้องเลือกใช้หลักสูตรให้เหมาะสม ผู้บริหารและครูจะต้องเข้าใจหลักสูตรบริหารให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายโดยให้การสนับสนุนส่งเสริม และกำกับดูแลการใช้หลักสูตร ตลอดจนสนับสนุนด้านบุคลากร งบประมาณ อุปกรณ์ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพของงานเป็นสำคัญ

รุจิรี ภู่อาระ (2545 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Oliva. 1992 : 5 – 6) ได้นำคำนิยามต่าง ๆ ของหลักสูตรมาเรียบเรียงไว้ดังนี้

หลักสูตร คือ

1. สิ่งที่ใช้สอนในโรงเรียน
2. ชุดวิชาที่เรียน (Set of Subject)
3. เนื้อหา (Content)
4. โปรแกรมการเรียน (Program of Study)
5. ชุดของสิ่งที่ใช้ในการเรียนการสอน (Set of materials)
6. ลำดับของกระบวนวิชา (Sequence of Courses)
7. จุดประสงค์ที่นำไปปฏิบัติ (Performance Objectives)
8. กระบวนวิชาที่ศึกษา (Course of Study)
9. ทุกสิ่งที่ดำเนินการในโรงเรียน รวมทั้งกิจกรรมนอกห้องเรียน

การแนะแนวและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

10. สิ่งการสอนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนที่โรงเรียนเป็นผู้จัด
11. ทุกสิ่งที่กำหนดขึ้นโดยบุคคลในโรงเรียน
12. ลำดับกิจกรรมในโรงเรียนที่ดำเนินการในโรงเรียน
13. ประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งเกิดจากระบบการจัดการของ

โรงเรียน

สมนึก ธาตุทอง และนุชนาถ ธาตุทอง (2545 : 4) ได้ให้ความหมายหลักสูตรว่า คือ การบูรณาการศิลปะการเรียนรู้และมวลประสบการณ์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันซึ่งสามารถนำไปสู่การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นที่ไปตามสิ่งที่สังคมคาดหวัง และมีกำหนดแผนงานไว้ล่วงหน้า โดยสามารถปรับปรุง พัฒนา ให้เอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

กรมวิชาการ (2545 : 5) ให้ข้อคิดว่า หลักสูตรเป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหมดที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้

12. การทำความเข้าใจและประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ปกครองบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ทราบวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรของแต่ละสถานศึกษา

13. การจัดกิจกรรมเสริม ได้แก่ การประกวดแข่งขัน การยกย่องเชิดชูเกียรติผลงานดีเด่น การจัดนิทรรศการ การสาธิต การจัดกิจกรรมและปัจจัยเกื้อกูล ให้เกิดกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาที่สมบูรณ์ครบวงจร เช่น การจัดตั้งร้านค้าของโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการผลิต การขายผลผลิตของนักเรียน เป็นต้น

สรุปได้ว่า การบริหารหลักสูตรเป็นขั้นตอนที่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับต้องช่วยกันดำเนินการตามขั้นตอนในการบริหารหลักสูตรตามที่กรมวิชาการได้กำหนดไว้

1.3 การนำหลักสูตรไปใช้

เป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่ง เพราะสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรขึ้นอยู่กับความพร้อมและความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ของ ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทุกระดับ และจะต้องดำเนินการร่วมกัน เพื่อให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ มีแนวปฏิบัติดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 5)

1. จัดให้มีหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น แนวการสอน กำหนดการสอน คู่มือครู แผนการสอนให้เพียงพอ และครบถ้วนทุกระดับชั้น
2. ศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรให้ชัดเจนตั้งแต่หลักการ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระ ตลอดจนถึงการวัดและประเมินผล
3. วางแผนนำหลักสูตรไปใช้ โดยการจัดประชุมผู้เกี่ยวข้อง และครูผู้สอน ชี้แจง แนะนำ ทบทวนหลักสูตร ก่อนเปิดภาคเรียนหรือก่อนลงมือสอน ซึ่งจะต้องชี้แจงในเรื่อง การวิเคราะห์หลักสูตร การวางแผนการสอน จัดทำกำหนดการสอน การจัดทำแผนการสอน อย่างละเอียด เพื่อให้ครูสามารถนำไปปฏิบัติได้
4. นิเทศติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ โดยพิจารณาจากรายงานต่าง ๆ เช่น แบบบันทึกการสังเกตการสอน แผนการสอน บันทึกการสอน คุณภาพและความรู้ความสามารถของนักเรียน

5. ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตร โดยการวิเคราะห์ ปัญหาและสาเหตุทั้งในด้านของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน และปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

6. พัฒนาตนเองและครูผู้สอน ให้มีความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการใช้ หลักสูตรอยู่เสมอ โดยเข้าร่วมประชุมสัมมนา อบรม ฟังการอภิปราย หรือสนทนาร่วมกับผู้มีความรู้ ด้านหลักสูตร หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า งานด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร เป็นหน้าที่ที่ผู้บริหาร สถานศึกษา ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จะต้องร่วมกันจัดให้มีหลักสูตร ศึกษาทำความเข้าใจ หลักสูตร วางแผนการนำหลักสูตรไปใช้จัดการเรียนการสอน ตลอดจนการนิเทศ ติดตาม แก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน

2. งานด้านการจัดการเรียนการสอน

2.1 ความหมายของการจัดการเรียนการสอน

มีนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาให้ความหมายการเรียนการสอน ต่าง ๆ กัน ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 53) ให้ความหมายไว้เป็น 2 คำ คือ การสอน (Teaching) หมายถึง การถ่ายทอดความรู้จากครูไปสู่นักเรียน และการเรียนการสอน (Instruction) มีความหมายกว้างกว่าการสอน หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสอนด้วย เช่น การใช้สื่อการสอน การจัดกิจกรรมระหว่างสอน การทดสอบ เป็นต้น

อรทัย มูลคำ และสุวิทย์ มูลคำ (2544 : 11) กล่าวว่า การเรียนการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรม ประสบการณ์ หรือสถานการณ์ใด ๆ ที่มีความหมายกับนักเรียน ให้นักเรียน ได้ลงมือปฏิบัติและปฏิสัมพันธ์กับสิ่งเหล่านั้นด้วยตนเอง โดยการสังเกต วิเคราะห์ ปฏิบัติ สรุป เพื่อสร้างนิยาม ความหมาย และผลิตองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ ทุกด้านอย่างสมดุล

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 : 123) ได้อธิบาย เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนไว้ว่าแนวทางจัดการเรียนรู้ตาม มาตรา 22 ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความ สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษา

ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ ต้องมีลักษณะหลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุดไม่ใช่วิธีสอนแต่เป็นเทคนิคการจัดการให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้โดยมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์

2.2 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

มีนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาให้ความหมายการเรียนการสอนต่าง ๆ กัน ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 114 – 115) ได้ให้แนวทาง การจัดการเรียนการสอนว่า

1. การเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในกระบวนการใช้หลักสูตร เพราะเป็นกิจกรรมที่ใกล้ชิดกับเด็กและเด็กได้ปฏิบัติมากที่สุด การเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่ครูและเด็กทำร่วมกัน ถ้าแยกออกเป็น 2 ส่วน ก็เป็นการเรียน คือ กิจกรรมที่เด็กทำและการสอน คือ กิจกรรมที่ครูทำ แต่ในทางปฏิบัติแล้วทั้งสองอย่างนี้ทำไปพร้อม ๆ กัน เรียกรวมกันว่าการเรียนการสอน ในการบริหารงานด้านการเรียนการสอน ผู้บริหารควรมีหลักการการจัดการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตร กล่าวคือ ครูและนักเรียนร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีเด็กเป็นศูนย์กลางของความสนใจ นั่นคือกิจกรรมของเด็กและเพื่อเด็ก ครูเป็นผู้ดำเนินการให้กิจกรรมเป็นไปในแนวทางตามที่แผนการสอนและคู่มือเสนอแนะไว้ เด็กเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการสอนโดยวิธีใด ๆ ก็ตาม ครูเป็นเพียงผู้ควบคุมดูแลและแนะนำเพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของหลักสูตรประถมศึกษา มีหลักการและวิธีการเป็นแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

- 1) กระบวนการเรียนมีความสำคัญเท่ากับเนื้อหา
- 2) นักเรียนเป็นผู้แสดง ครูเป็นผู้กำกับการแสดง
- 3) นักเรียนค้นหาความรู้ สรุป และตัดสินใจด้วยตนเอง

- 4) ปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎี
- 5) ใช้วิธีการหลายอย่าง
- 6) เน้นกระบวนการกลุ่ม

2. การสอนซ่อมเสริม เป็นวิธีการที่สำคัญยิ่ง ในการจัดการเรียนการสอน การสอนซ่อมเสริมเป็นการสอนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและทักษะ การเรียนรู้ใหม่ ๆ ให้แก่เด็ก เป็นการสอนที่จัดขึ้นสำหรับเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ การสอนซ่อมเสริมจัดขึ้นเมื่อครูได้ทำงานสอนตามแผนการสอน หรือคู่มือครูและครูได้ตรวจสอบความรู้ ความสามารถของนักเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น ผลการตรวจสอบจะเป็นข้อมูลย้อนกลับที่จะช่วยให้ครูสามารถแก้ไขข้อบกพร่องในด้านต่าง ๆ ได้ตรงตามจุดประสงค์ และต้องจัดสอนซ่อมในจุดที่บกพร่องแก่นักเรียน

3. กิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดการศึกษาให้บรรลุจุดหมายนั้นมีได้ ขึ้นอยู่กับการสอนในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น กิจกรรมเสริมหลักสูตรจะพัฒนาคุณลักษณะ และนิสัยใจคอของเด็กได้มาก การจัดตั้งชุมนุม ชมรมหรือโครงการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะและนิสัยของนักเรียนให้มีความเสียสละ ความเมตตา ความเป็นผู้นำ ผู้นำที่ดี ความรัก สามัคคี

ชัยพจน์ รักราม (2542 : 10) ได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ในปัจจุบันไว้ว่า นักเรียนไม่จำเป็นว่าจะได้รับความรู้จากครูในห้องเรียนเท่านั้น แหล่งการเรียนรู้มีอยู่รอบตัว พ่อแม่ ชุมชน เพื่อน สถาบันทางศาสนา การเรียนรู้ด้วยตนเองจากการอ่าน หนังสือพิมพ์ คู่มือทัศน และใช้ระบบอินเตอร์เน็ตของคอมพิวเตอร์ นักเรียนจะหาความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างสนุกและมีความสุข ไม่ต้องจำมาก ให้นักเรียนรู้ในสิ่งที่จำเป็นและปฏิบัติจริงจนจำได้เอง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 47 – 48) ได้เสนอแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญไว้เป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ชั้นเตรียมศึกษานักเรียนและศึกษาหลักสูตร

1.1 การศึกษานักเรียน

1.1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานนักเรียนเป็นรายบุคคล จุดเด่น จุดด้อย และพื้นฐานความรู้เดิม เป็นต้น

1.1.2 สำรวจความต้องการและความสนใจของนักเรียนโดยซักถาม สังเกต สัมภาษณ์ พูดคุย หรือทำแบบทดสอบก่อนเรียน

1.1.3 สร้างและกระตุ้นความสนใจของนักเรียนให้เกิดความสนใจในสิ่งที่อยากให้นักเรียนได้เรียนรู้ โดยเชื่อมโยงสิ่งที่นักเรียนสนใจเข้ากับสาระการเรียนรู้ที่อยู่ในหลักสูตร

1.2 การศึกษาหลักสูตรและการวางแผนการสอน

1.2.1 ครูเตรียมสาระการเรียนรู้ จัดหาหน่วยการเรียนรู้และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ โดยศึกษาหลักสูตรและจุดประสงค์การเรียนรู้

1.2.2 ครูวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดให้มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงและบูรณาการแต่ละสาขาวิชาที่สัมพันธ์กันเข้าด้วยกัน เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริงและให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงให้มากที่สุด

2. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

2.1 การนำเข้าสู่บทเรียน ครูควรใช้ประเด็นคำถามหรือกิจกรรมที่กระตุ้นหรือท้าทายให้นักเรียนเกิดข้อสงสัย ครูจะต้องรู้จักนักเรียนรายบุคคลเป็นอย่างดี เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ใช้ความถนัด ความสนใจและลีลาการเรียนรู้ในการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคล

2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูเป็นบุคคลที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอกิจกรรมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน ตลอดจนการสรุปความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ทั้งสมาชิกภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้

2.3 วิเคราะห์ อภิปรายผลงานและองค์ความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรม ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายผลที่เกิดจากกิจกรรมการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยเน้นให้นักเรียนเกิดการค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้สังเกตเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อช่วยให้ได้องค์ความรู้ที่ได้ชัดเจนขึ้น เป็นการเสริมแรงและกระตุ้นให้นักเรียนสนใจค้นหาความรู้ต่อไป

3. ขั้นประเมินผล การประเมินผลสำเร็จของการจัดการเรียนรู้โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญจะต้องวัดและประเมินให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในส่วนของกระบวนการและผลงาน ทั้งด้านความรู้ ความรู้สึก และทักษะการแสดงออกทุกด้าน มีการวัดผลตามสภาพจริง โดยเน้นการวัดจากการปฏิบัติงานและแฟ้มสะสมผลงาน ในการประเมินผลสามารถประเมินระหว่างการเรียนรู้การสอนและประเมินสรุปรวม

4. ขั้นสรุปและการนำไปประยุกต์ใช้ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนค้นพบความสามารถ จุดเด่น และจุดด้อยของตนหลังดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งพิจารณาได้จากการหาข้อสรุปจากบทเรียนโดยครูเป็นผู้ชี้แนะเพิ่มเติม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนความคิด การแสดงผลงาน การจัดนิทรรศการและการสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ที่จะเกิดประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และการดำรงชีวิตประจำวัน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 72) โครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน กล่าวถึงแนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Centered) อย่างแท้จริงโดยผ่านกระบวนการต่อไปนี้

1. จัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนลงมือกระทำ (Activities-Based Learning)
2. เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม (Site – Based Learning)
3. เรียนรู้แบบร่วมมือ (Co – operative Learning) และเน้นการทำงานร่วมกันเป็นทีม (Team Project)
4. ร่วมเรียนรู้ร่วมกับชุมชนหรือสถานประกอบการ (Participatory Learning)
5. เรียนรู้อย่างหลากหลายและบูรณาการ (Diversified / Integrated Learning Model)
6. เรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเรียนรู้ผ่านเครือข่าย (ICT , E – Learning , Network Learning)

กล่าวโดยสรุป แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรยึดหลักการที่ครูและนักเรียนร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลางของความสนใจ นั่นคือเป็นกิจกรรมของนักเรียนโดยนักเรียนและเพื่อนนักเรียน ครูเป็นผู้ดำเนินการให้กิจกรรมเป็นไปตามแนวทางที่แผนการสอนกำหนด นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการสอนโดยวิธีใด ๆ ก็ตาม ครูเป็นเพียงผู้ควบคุมและแนะนำ เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ของหลักสูตร

2.3 เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอน

วิธีส่งเสริมและให้ความสำคัญกับนักเรียนมีหลายวิธี ครูสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับนักเรียนและจุดประสงค์การเรียนรู้ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2546 : 48 – 50)

1. การจัดการเรียนรู้ทางอ้อม มีแนวคิดพื้นฐานว่า “ยิ่งนักเรียนมีวุฒิภาวะสูงขึ้นยิ่งต้องมีความรับผิดชอบที่จะต้องค้นหาค้นพบข้อความรู้และสรุปข้อความรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้ของตนมากขึ้น” ตัวอย่างเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้แบบอ้อม ได้แก่ การเรียนรู้แบบสืบค้นแบบค้นพบ แบบแก้ปัญหา แบบสร้างแผนผังความคิด แบบใช้กรณีศึกษา แบบตั้งคำถาม และแบบใช้การตัดสินใจ

2. เทคนิคการเรียนรู้เป็นรายบุคคล เป็นแนวทางหนึ่งของการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนแต่ละคนปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเอง และฝึกทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. เทคนิคการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรนำไปใช้ในฐานะเครื่องช่วยสอน ช่วยเสนอเนื้อหาที่ซับซ้อนช่วยจัดการเรียนรู้กลุ่มขนาดใหญ่ ช่วยลดปัญหาขาดแคลนครู และช่วยนักเรียนได้ฝึกปฏิบัติเพื่อความชำนาญ ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี เช่น การใช้สิ่งพิมพ์ ตำราเรียนและแบบฝึกหัด การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ ชุดการสอน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียนสำเร็จรูป และการเรียนทางไกลผ่านดาวเทียมวิทยุศึกษา

4. เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิสัมพันธ์ เป็นการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนมีปฏิริยาและตอบสนองต่อความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็นของครูและเพื่อน ๆ นักเรียนได้ฝึกการจัดระบบการคิด การโต้แย้งอย่างมีเหตุผล และการพัฒนาทักษะทางสังคม ตัวอย่างเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ ได้แก่ การได้วาที การระดมพลังสมอง การอภิปราย การเรียนแบบร่วมมือ และการประชุมแบบต่าง ๆ เป็นต้น

5. เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการรับความรู้จากประสบการณ์ และการสะท้อนความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ นักเรียนจะได้ตรวจสอบการเรียนรู้ของตน ได้รับประสบการณ์ด้านอารมณ์ ปรึบความรู้สึก เจตคติ และค่านิยมของตน ตัวอย่างเทคนิควิธีการเรียนรู้นี้ ได้แก่ กรณีตัวอย่างเกม สถานการณ์จำลอง บทละคร และบทบาทสมมุติ เป็นต้น

6. เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน ให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยแต่ละกลุ่มมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และความสำเร็จของกลุ่ม โดยสมาชิกแต่ละกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน นำผลการเรียนรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มใหญ่เป็นทรัพยากรการเรียนรู้ร่วมกัน ตัวอย่างเทคนิคการเรียนรู้นี้ ได้แก่ การร่วมกันคิด ปริศนาความคิด กลุ่มร่วมมือ และกลุ่มสืบค้น เป็นต้น

7. เทคนิคการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นำเอาสาขาวิชาต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันมาผสมผสานกัน เป็นการจัดการเรียนรู้สร้างความรู้ของนักเรียนมากกว่าการให้เนื้อหาโดยครู ตัวอย่างเทคนิคการเรียนรู้นี้ได้แก่ การเรียนรู้แบบเล่าเรื่อง (Story Line) และการเรียนรู้แบบแก้ปัญหา เป็นต้น

2.4 บทบาทและหน้าที่ของครูในการจัดการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 : 50) ได้เสนอแนะบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า การที่ต้องปรับเปลี่ยนการสอนจากครูเป็นศูนย์กลาง มาเป็นการให้ความสำคัญต่อนักเรียนหรือยึดนักเรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนมีบทบาทต่อการเรียนรู้ของตนเองนั้น จะทำให้ครูที่มุ่งการสอนในรูปแบบใหม่สามารถสอนอย่างมีความสุข แต่อาจสร้างความอึดอัดสับสนให้กับผู้ไม่เคยปฏิบัติ การปรับเปลี่ยนทัศนคติจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นครูจะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำใกล้ชิด ร่วมวางแผน โดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้ แนะนำให้นักเรียนเข้าใจจุดอ่อนและจุดแข็งของตนให้เรียนรู้ด้วยวิธีที่นักเรียนถนัด คอยติดตามผลการทำกิจกรรมให้ความเห็นป้อนกลับ (Feedback) ให้นักเรียนมั่นใจในผลลัพธ์ที่ถูกต้อง ให้ปรับปรุงในสิ่งที่ยังด้อย เสริมความรู้ให้ครบมาตรฐาน ให้คำปรึกษาเมื่อนักเรียนพบปัญหาอุปสรรคและกระตุ้นให้กำลังใจในความเพียรพยายาม ให้กล้าคิด กล้าลงแสวงหาความรู้ที่สนใจ นอกจากนี้ครูจะต้องรู้จักจุดแข็ง จุดอ่อนของนักเรียนรายบุคคล จากการประเมินก่อนสอน ครูออกแบบเส้นทางการเรียนรู้ให้เหมาะกับจุดแข็งและจุดอ่อน ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นสำหรับนักเรียนเรียนซ้ำผ่านเครื่องมือการเรียนรู้

2.5 บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 : 51) ได้เสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารจัดการเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้โดยสนับสนุนและมีส่วนร่วมกับนักเรียนและครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ที่มีแผนงานในการปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 ที่ว่าด้วยแนวทางจัดการศึกษา
3. นำผลการประเมินนักเรียนมาใช้กำหนดนโยบายของสถานศึกษา

4. บริหารจัดการเอื้ออำนวยความสะดวกให้ครูผู้สอนมีเสรีในการคิด พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ ทำวิจัยในชั้นเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู การทำงานเป็น ทีมฝึกกำลังระหว่างกลุ่มวิชาเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ให้ได้ตามมาตรฐานหลักสูตร

5. พัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นห้องเรียน

6. จัดให้มีระบบนิเทศภายในช่วยเหลือครูในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 5 – 6) ยังได้เสนอแนะไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการเรียนการสอนดังนี้

1. จัดให้มีแผนการสอนให้ครบถ้วนทุกชั้น และทุกกลุ่มประสบการณ์ มุ่งเน้นให้ครูผู้สอนเป็นผู้จัดแผนการสอนเอง ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำและกระตุ้นให้ครูจัดทำและ ติดตามการนำไปใช้จริง

2. จัดห้องเรียนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับจำนวนนักเรียนรวมถึงจัด วัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอตามความจำเป็น

3. จัดสถานที่อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้และห้องพิเศษเพื่อสนับสนุน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ตามสภาพความพร้อมของโรงเรียน

4. ตรวจสอบการจัดตารางสอนให้เหมาะสมกับเวลา และสอดคล้องกับ อัตราเวลาเรียนในหลักสูตรทุกกลุ่มประสบการณ์/วิชา ทุกชั้นเรียนและให้มีตารางสอนรวมของ โรงเรียน

5. จัดทำหรือเอกสารประกอบหลักสูตร และแบบพิมพ์ต่าง ๆ ที่สนับสนุน การสอน เช่น แนวการสอน คู่มือครู และเอกสารที่เกี่ยวข้องสำหรับครูผู้สอนให้เพียงพอทุก ระดับชั้นและทุกกลุ่มประสบการณ์ โดยการสำรวจความขาดแคลนและความต้องการ

6. จัดครูประจำชั้น ครูประจำวิชาให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และความถนัด หากไม่สามารถดำเนินการได้ก็ให้ติดตามความ สัมผัสใจ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดกับนักเรียนเป็นสำคัญ

7. ติดตามการจัดการเรียนการสอนของครู โดยการตรวจแผนการสอน หรือบันทึกการสอนของครูอย่างสม่ำเสมอ

8. เยี่ยมชั้นเรียน และสังเกตการสอน โดยกำหนดเป็นปฏิทินปฏิบัติงาน

9. จัดครูเข้าสอนแทนครูที่ขาดหรือครูที่ไม่มาปฏิบัติงานโดยมีการบันทึก มอบหมายงานและบันทึกรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษร

10. ติดตามช่วยเหลือพิเศษ ช่วยแก้ปัญหา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียน การสอนให้แก่ครู ให้ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร

11. เป็นผู้นำให้ครูปรับปรุงการสอน ให้รู้จักเทคนิค และวิธีการสอน แบบต่าง ๆ และเลือกกิจกรรมการสอนโดยคำนึงถึงสภาพความพร้อมของนักเรียน โรงเรียน ชุมชน และสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนการสอนที่ดีผู้บริหารโรงเรียนจะต้องดำเนินการ จัดครูเข้าสอนให้เหมาะสมตามความรู้ ความสามารถ จัดอาคารสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกตามความจำเป็นกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูจัดทำและใช้แผนการสอน ติดตามการจัดการเรียนการสอนของครู ส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือครูในการเรียนการสอน

3. งานนิเทศภายใน

3.1 ความหมายของการนิเทศภายใน

มีนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ ดังนี้

สังัด อุทรานันท์ (2530 : 12) ได้ให้ความหมายว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการทำงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 20) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า เป็นการร่วมมือกันทำงานโดยใช้ความรู้ความสามารถของครู และผู้นิเทศ เพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2536 : 4) กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานและความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับนิเทศ เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

วรรณพร ภิรมย์รัตน์ และวิริยะ บุญยะนิวาสน์ (2536 : 52) กล่าวว่า การนิเทศในสถานศึกษาหรือการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่าง ผู้บริหารโรงเรียน กับบุคลากรในโรงเรียน ในการแก้ไขปรับปรุงพัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 261) ให้ความหมายไว้ว่าการนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดบริหารการศึกษา เพื่อชี้แนะให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือ

กับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครูและเพิ่มคุณภาพของบทเรียนให้เป็นที่ไปตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การร่วมมือกันของบุคลากรในโรงเรียน ในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการเรียนการสอนของครู เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ

3.2 หลักการนิเทศภายใน

มีนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ ดังนี้

ขารี มณีศรี (2534 : 201) ได้กล่าวถึง หลักการพื้นฐานในการนิเทศการศึกษา ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษา เป็นการกระตุ้นเตือนการประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครู โดยทั่วไป
2. การนิเทศต้องตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย
3. การนิเทศมุ่งส่งเสริมบำรุงขวัญ
4. การนิเทศ คือ การสร้างมนุษยสัมพันธ์
5. การนิเทศมีจุดมุ่งหมายเพื่อขจัดช่องว่างระหว่างโรงเรียนและชุมชน โดยเฉพาะในเขตชนบท

วรรณพร ภิมยรัตน์ และวิริยะ บุญยะนิวาสน์ (2536 : 527) กล่าวว่า หลักการสำคัญของการนิเทศภายใน โรงเรียนมีดังนี้

1. การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการพัฒนาร่วมมือกันของผู้บริหาร โรงเรียน และคณะผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ โดยปฏิบัติการอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนการปฏิบัติงานชัดเจนต่อเนื่อง
2. การนิเทศภายในโรงเรียน เน้นบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตย ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในบทบาทหน้าที่ของผู้ร่วมงาน และภาระกิจที่กำหนดร่วมกัน
3. การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นการสร้างสรรค์และส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนทำงานด้วยความมั่นใจและภูมิใจในผลงาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ

4. การนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นการตั้งอยู่บนรากฐานของการพัฒนาวิชาชีพมากกว่าที่จะเป็นความสัมพันธ์ในแต่ละบุคคล

5. การนิเทศภายในสถานศึกษา มุ่งบรรยากาศที่เป็นกันเอง ได้แก่ กระตุ้นให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน และช่วยให้ครูเกิดความรู้สึกว่า พบวิธีที่ดีกว่าเดิม ในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 227) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศภายใน ดังนี้

1. การนิเทศควรมีการบริหารงานเป็นระบบ และมีการวางแผนการดำเนินงานเป็น โครงการ
2. การนิเทศต้องถือหลักการมีส่วนร่วมในการทำงาน โดยมีความเป็นประชาธิปไตย เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงาน และใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานนั้นไปสู่เป้าหมาย ที่ต้องการ
3. การนิเทศเป็นงานสร้างสรรค์ เป็นการแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคลให้แต่ละบุคคลได้แสดงออก และพัฒนาความสามารถเหล่านั้นอย่างเต็มที่
4. การนิเทศเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน โดยให้ครูอาจารย์ได้เรียนรู้ว่าปัญหาของตนเองเป็นอย่างไร จะหาวิธีแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร
5. การนิเทศเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้น สร้างความเข้าใจระหว่างกัน สร้างมนุษยสัมพันธ์ มีวิธีการทำงานที่ดี และมีความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้
6. การนิเทศเป็นการสร้างความผูกพัน และความมั่นคงต่องานอาชีพ รวมทั้งความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และเกิดความพึงพอใจในการทำงาน
7. การนิเทศเป็นการพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพครู ให้มีความรู้สึภาคภูมิใจ เป็นอาชีพที่ต้องใช้วิชาความรู้และความสามารถ และสามารถที่จะพัฒนาได้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 : 125) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศภายในไว้ดังนี้

1. การปฏิบัติงานตามวิธีวิทยาศาสตร์ โดยดำเนินการอย่างมีระบบระเบียบ ครอบคลุมถึงวิธีการศึกษา สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ การวางแผนการนิเทศ

การปฏิบัติกรณิเทศ การประเมินผลการนิเทศ ซึ่งควรจะมาจากการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปผลอย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่เชื่อถือได้

2. การปฏิบัติงานตามวิถีทางประชาธิปไตย เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เปิดใจกว้างยอมรับผลการประเมินตนเอง ยอมรับในเหตุและผลและปฏิบัติตามข้อตกลง ตลอดจนใช้ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย

3. การปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ โดยการแสวงหาความสามารถพิเศษของครูแต่ละบุคคล เปิดโอกาสให้แสดงออกและสนับสนุนส่งเสริมความสามารถเหล่านั้นอย่างเต็มที่

4. การปฏิบัติตามกระบวนการกลุ่มและการมีส่วนร่วม เน้นความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงาน โดยยึดวัตถุประสงค์การทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ร่วมคิดร่วมพัฒนา ทั้งนี้เพื่อความสำเร็จของงานโดยส่วนรวม

5. การปฏิบัติงานเพื่อประสิทธิภาพ เน้นการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ มีการควบคุมติดตามผลการดำเนินงานและผลผลิตอย่างใกล้ชิด เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามมาตรฐานการศึกษา

6. การปฏิบัติงานโดยยึดวัตถุประสงค์ การดำเนินงานทุกครั้งต้องกำหนดวัตถุประสงค์การทำงานอย่างชัดเจน ออกแบบการดำเนินงานอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า หลักการนิเทศภายใน เน้นกระบวนการประชาธิปไตย การมีส่วนร่วม เป็นการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่คณะ ในขณะที่เดียวกันก็มุ่งส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การช่วยเหลือ และการส่งเสริมความคิดอย่างอิสระแก่ครูในการตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง สามารถช่วยเหลือตนเองได้ แทนที่การคอยรับการแนะนำช่วยเหลือจากผู้อื่นตลอดเวลา

3.3 กระบวนการนิเทศภายใน

กระบวนการนิเทศภายใน เป็นกิจกรรมสำคัญที่มีขั้นตอนการปฏิบัติทั้งด้านกระบวนการบริหาร กระบวนการนิเทศ และกระบวนการเรียนการสอนควบคู่กันไปอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีผู้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศภายในไว้ดังนี้

ชารี มณีศรี (2534 : 202) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเข้าชั้น และคุณลักษณะ ด้านต่าง ๆ ตามเกณฑ์มาตรฐาน เป็นต้น การสำรวจความต้องการของครู การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การจัดลำดับกำหนดทางเลือกของปัญหา และดำเนินการตามความต้องการ

ขั้นที่ 2 การวางแผน นำเอาทางเลือกตามขั้นที่ 1 มากำหนดรายละเอียด ของกิจกรรมโดยเขียนเป็นโครงการนิเทศ ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ ผู้รับผิดชอบโครงการ แผนการดำเนินงาน ระยะเวลา สถานที่ งบประมาณ การประเมินผล และผลที่คาดว่าจะได้รับ

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ เป็นขั้นลงมือทำตามโครงการนิเทศ ที่ กำหนดหลักการ โดยคำนึงถึงหลักการนิเทศ เทคนิค ทักษะ สื่อ และเครื่องมือการนิเทศ การเตรียมความพร้อม การสร้างความเข้าใจ รวมทั้งการเสริมแรงให้กำลังใจช่วยเหลือสนับสนุน จากผู้บริหาร โรงเรียน

ขั้นที่ 4 การประเมินผล ตรวจสอบผลการดำเนินการนิเทศตามโครงการที่ กำหนด ผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ ประเมินความคิดเห็น กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน รวมถึงผลการประเมินข้อมูลป้อนกลับเพื่อการปรับปรุงงานต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 138) ได้กล่าวถึง กระบวนการนิเทศและบทบาทผู้บริหารเกี่ยวกับการนิเทศว่า กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การจัดลำดับขั้นตอนการดำเนินการนิเทศ การศึกษาโดยผู้บริหาร โรงเรียนและบุคลากร ในโรงเรียน เป็นผู้ดำเนินการร่วมกันเป็นกระบวนการ 5 ขั้นตอนคือ

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียน
2. การวางแผน กำหนดทางเลือกการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพ ปัจจุบันปัญหา และความต้องการของโรงเรียน
3. การสร้างสื่อและเครื่องมือตลอดจนพัฒนาวิธีการต่าง ๆ ที่จะใช้ใน การนิเทศ
4. การปฏิบัติการนิเทศการศึกษา ได้แก่ การลงมือปฏิบัติตามแผน โดย ใช้เครื่องมือและวิธีการที่กำหนดและพัฒนาขึ้น
5. การประเมินผลและการรายงานผล คือ การประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามแผน

ภาพประกอบที่ 1 กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 232 – 234) กล่าวถึงกระบวนการนิเทศภายในไว้ว่า ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนและการจัดทำโครงการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการนิเทศ

สรุปได้ว่า กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องดำเนินงานเป็นระบบ มีความต่อเนื่องโดยความร่วมมือของผู้บริหารและบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุจุดมุ่งหมาย ส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพ ซึ่งกระบวนการนิเทศภายในมีขั้นตอนการดำเนินงาน ได้แก่ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผนเตรียมการนิเทศภายใน การดำเนินการนิเทศตามแผน การประเมินผลการนิเทศ รายงานผลและปรับปรุงวิธีการนิเทศต่อไป

3.4 กลวิธีการนิเทศภายใน

การนิเทศภายในสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้หลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งมีหน่วยงานที่ได้กล่าวถึงกลวิธีการนิเทศภายในไว้ดังนี้

หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมสามัญศึกษา (2542 : 284-290) ให้แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

1. การระดมสมอง คือ การเสนอวิธีแก้ปัญหาหรือเสนอความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม โดยวิธีแบบปัจจุบันทันด่วนเท่าที่ความคิดของสมาชิกคนใดคนหนึ่งจะคิดขึ้นมาได้ในขณะนั้น โดยไม่มีการพิพากษ์พิจารณา มีเพียงเสนอความคิดเห็นเท่านั้น คำเสนอจะถูกบันทึกไว้
2. การดำเนินงานในรูปแบบคณะกรรมการ คือ กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้บรรลุวัตถุประสงค์ และวัตถุประสงค์นี้มีใช้เพื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กิจกรรมของคณะกรรมการอาจนำไปใช้ในกรณีที่มีการตัดสินใจหรือร่วมมือกันในการปฏิบัติงาน โดยอาศัยความคิดเห็นของกลุ่มเป็นสำคัญ อย่าง เช่น การวางแผนการปฏิบัติงาน การจัดทำโครงการ การกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์การเรียนรู้
3. การประชุมปฏิบัติการ คือ กิจกรรมที่บุคคลร่วมมือกันปฏิบัติ ร่วมกันคิด เพื่อแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของตนเองหรือปัญหาวิชาชีพ ตลอดจนเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการฝึกอบรมระหว่างทำงานที่ดีที่สุดแบบหนึ่งซึ่งผู้ร่วมประชุมได้ลงมือปฏิบัติงานแก้ปัญหาด้วยกันเป็นกลุ่มแทนการนั่งรับฟังเฉย ๆ ผลการประชุมจะได้ผลงานหรือคำตอบต่อปัญหา และสมาชิกได้พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยกัน เช่น การวิเคราะห์หลักสูตร การจัดทำแผนการสอน การจัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้
4. การใช้เอกสารให้ความรู้ คือ กิจกรรมการนิเทศที่สำคัญที่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองหรือ กลุ่ม ตามสภาพปัญหาหรือความต้องการ เป็นกิจกรรมที่ลงทุนน้อยในด้านงบประมาณ เวลา ช่วยลดงานด้านประชุมชี้แจง การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ตลอดจนการช่วยให้ครูได้รับความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัยได้อย่างรวดเร็วและเป็นปัจจุบัน
5. การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ คือ กิจกรรมการนิเทศที่ช่วยให้ครูอาจารย์ เกิดความรู้และเทคนิคใหม่ ๆ ในการพัฒนาการเรียนการสอน
6. การอภิปราย คือ การประชุมที่เป็นการให้คนที่มีความรู้ ความสนใจในเรื่องเดียวกันมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้ได้ข้อสรุปอย่างใดอย่างหนึ่ง

7. การเสนอข่าวสารและบทความ คือ กิจกรรมที่ช่วยให้ครูได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอยู่เสมอ โดยเอาความสามารถพิเศษ ประสบการณ์ และความรู้ทางวิชาการของครูมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ตลอดจนช่วยให้ครูมีความรู้สึกได้รับผลสำเร็จเพิ่มความเชื่อมั่น

8. การจัดทัศนศึกษา คือ การนำบุคลากรของโรงเรียนไปชมกิจกรรมหรือการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียนอื่น โรงเรียนหนึ่ง หรือแหล่งวิทยาการต่าง ๆ รวมทั้งพาไปดูการแสดงการจัดนิทรรศการหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียนการไปทัศนศึกษาจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ และเห็นแนวทางในการปฏิบัติรวมทั้งทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน

9. การฝึกอบรม คือ กิจกรรมที่ช่วยในการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์แก่ครูประจำการ มีลักษณะคล้ายการประชุมโดยทั่วไป แต่การฝึกอบรมมุ่งที่จะให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีความรู้ ความเข้าใจ เฉพาะเรื่องในรายละเอียดมากกว่า

10. การสัมมนา คือ กิจกรรมที่จัดให้มีขึ้นเพื่อการแก้ปัญหาร่วมกัน โดยการสัมมนาตามหัวข้อที่กำหนดไว้ มีการอภิปรายกันอย่างเสรี ระหว่างผู้เข้าร่วมสัมมนา

11. การสาธิต คือ กิจกรรมที่ทำให้บุคลากรได้เห็นและเรียนรู้วิธีการ อุปกรณ์ และกระบวนการต่าง ๆ โดยการที่บุคลากรในโรงเรียนเองเป็นผู้สาธิต หรือจะเชิญบุคคลที่เชี่ยวชาญด้านนั้น ๆ มาสาธิตก็ได้

12. การสังเกตการสอน คือ กิจกรรมการนิเทศที่ช่วยให้ครูได้ปรับปรุงพฤติกรรมการสอน โดยการสังเกตการสอนของครูในโรงเรียน หรือ จากผู้เชี่ยวชาญอื่น การสังเกตการสอนที่ดีจะต้องมีการวางแผนการปรึกษาหารือ กำหนดข้อตกลง ตลอดจนมีเครื่องมือการสังเกตการสอนที่ได้รับการยอมรับร่วมกัน

13. เป็นกิจกรรมที่สามารถจัดหลายรูปแบบ เป็นที่ยอมรับกันว่านิทรรศการมีคุณค่าทางการศึกษาอย่างมาก บางครั้งนิทรรศการเป็นเครื่องมือประกอบการประชุมที่จำเป็น เช่นกัน การจัดนิทรรศการทางการศึกษา ก็คือ การแสดงกิจการของโรงเรียน เช่น การจัดนิทรรศการห้องสมุด วันวิทยาศาสตร์ ฯลฯ

14. การสมาคมและสัมมนาการ คือ กิจกรรมการนิเทศที่เอาบุคคลต่าง ๆ มาพบกันเพื่อมิตรภาพการพักผ่อนโดยมีจุดประสงค์ที่สำคัญ คือ การพักผ่อนหย่อนใจและการพบปะสังสรรค์ การสื่อสาร รวมถึงการลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูด้วยกัน หรือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 : 128) ได้กล่าวถึง
กลวิธีการนิเทศภายในดังนี้

1. การประชุมก่อนเปิดภาคเรียน เป็นการประชุมครูทั้งหมดเพื่อเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียน ให้ครูสามารถทำการสอนได้ทันทีในวันเปิดเรียนวันแรก หัวข้อการประชุมอย่างน้อยควรประกอบด้วย
 - 1.1 การประเมินผลในรอบปี / ภาคเรียนที่ผ่านมา
 - 1.2 ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการในรอบปี / ภาคเรียนที่ผ่านมา
 - 1.3 โครงการที่จะดำเนินการในปี / ภาคเรียนต่อไป
 - 1.4 การจัดครูเข้าชั้น
 - 1.5 งาน / โครงการเร่งด่วนที่ต้องจัดทำ
2. การสังเกตการสอนในชั้นเรียน เป็นการสังเกตการสอน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาปรับปรุงพฤติกรรมการสอน
3. การให้ศึกษาจากตำรา เป็นวิธีการมอบหมายให้ทำงานวิธีหนึ่ง โดยกลวิธีนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะมอบหมายให้ผู้รับการนิเทศไปศึกษาค้นคว้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วนำความรู้มาถ่ายทอดแก่คณะครูอีกต่อหนึ่ง
4. การให้คำปรึกษาหารือ การปรึกษาหารือหรือสามารถทำได้ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม วิธีให้คำปรึกษาหารือกระทำได้ใน 3 ลักษณะ ดังนี้
 - 4.1 บอกวิธีแก้ปัญห โดยตรง
 - 4.2 เสนอข้อมูลและช่วยให้ผู้มาขอรับคำปรึกษามหาหรือ สามารถวิเคราะห์และหาทางแก้ปัญหด้วยตนเองได้ วิธีนี้จะช่วยให้เกิดการพัฒนาตนเองและส่งผลให้ผู้รับคำปรึกษาหารือมีความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น
 - 4.3 ให้คำปรึกษาหารือทั้งสองลักษณะร่วมกันไป ในการปฏิบัติจริงมักจะดำเนินการในลักษณะที่ 3 เพราะครูมีประสบการณ์พื้นฐานต่างกัน จึงต้องปรับวิธีการให้สอดคล้องกับบุคลิกภาพ และประสบการณ์ของแต่ละคน
5. การสนทนาทางวิชาการ สามารถดำเนินการง่าย ๆ โดยจัดให้มีการประชุมครูทั้งหมดหรือครูที่สนใจ อาจใช้เวลาตอนพักกลางวัน หรือเวลาที่เหมาะสม โดยอาจเชิญบุคลากรภายนอกมาเป็นผู้สนทนาด้วยก็ได้
6. การสาธิตการสอน

7. การพาไปศึกษานอกสถานที่ เป็นวิธีการนิเทศที่ได้ผลดีอีกวิธีหนึ่ง การไปศึกษานอกสถานที่ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะการไปดูการสอน แต่หมายรวมถึงกิจกรรมอื่นใดที่เอื้อต่อการพัฒนาความรู้ความสามารถของครู ข้อพึงระวังในเรื่องการพาครูไปศึกษานอกสถานที่คือต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน มีการมอบหมายภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติและผู้รับผิดชอบ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายต้องเสนอรายงานผลการไปศึกษานอกสถานที่ต่อที่ประชุมครูทุกครั้ง

8. การบริการเอกสารทางวิชาการ เป็นเรื่องที่สำคัญและสามารถดำเนินการได้ในทุกสถานศึกษา ผู้บริหารควรดำเนินการให้สถานศึกษามีหนังสือสำหรับค้นคว้าอ้างอิงทางวิชาการสำหรับครู เพราะนอกจากจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว ยังเป็นสร้างบรรยากาศทางวิชาการ และส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการแก่ครูอีกด้วย

การดำเนินการนิเทศภายในในสถานศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น เป็นเพียงแนวทางหนึ่งเท่านั้น สถานศึกษาสามารถประยุกต์หรือคิดค้นเทคนิคการจัดการนิเทศภายในได้อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาของแต่ละสถานศึกษา แต่กระบวนการนิเทศภายในจะต้องดำเนินการอย่างมีระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษาต่อไป

3.5 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนกับการนิเทศภายใน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 : 139) กล่าวว่าผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายการนิเทศให้เกิดผลการปฏิบัติงาน
 - 1.1 ส่งเสริมการปฏิบัติงานและความร่วมมือในการทำงานของครู
 - 1.2 ส่งเสริมให้ครูรักงานวิชาการทำงานวิชาการสม่ำเสมอหลักการและเหตุผลการปรับปรุงคุณภาพของงาน
2. กำหนดวิธีการหาข้อมูลศึกษาปัญหาและข้อบกพร่องงานวิชาการโรงเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น
 - 2.1 เยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการสอน
 - 2.2 ปรีกษาหารือกับครูเป็นรายบุคคลและคณะ
 - 2.3 จัดประเมินผลงานวิชาการของโรงเรียน
 - 2.4 ศึกษาความเคลื่อนไหวทางการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงงาน

2.5 รับฟังข้อพิจารณา ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นจากบุคคลภายนอก
โรงเรียน เช่น ศิษยานิเทศก์ กรรมการโรงเรียน ผู้นำชุมชน

3. กำหนดกิจกรรมการนิเทศภายในตามความต้องการ จำเป็นตามสภาพ
ของโรงเรียน

3.1 ประชุมนิเทศครูบรรจุใหม่ ให้เข้าใจวิธีการทำงาน

3.2 จัดให้มีการสาธิตการสอน

3.3 จัดประชุมครูเกี่ยวกับงานวิชาการในระดับชั้น และระดับกลุ่ม

ประสบการณ์

3.4 จัดให้มีการอบรมครู เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์

3.5 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เช่น การจัดทำอุปกรณ์การสอน

แผนการสอน

3.6 จัดบริการเอกสารทางวิชาการแก่ครู เช่น หลักสูตร คู่มือครู

หนังสือประกอบการค้นคว้า

3.7 จัดให้มีการไปศึกษาดูงานการสอนของโรงเรียนอื่นเพื่อสร้าง

แนวคิดการปรับปรุงงาน

3.8 ให้ครูได้มีวัสดุ และสื่อในการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ

3.9 จัดให้ครูได้มีการประเมินตนเอง

3.10 ร่วมวางแผนกับการศึกษานิเทศก์ในการปรับปรุงงานของ

โรงเรียน

4. มาตรฐานโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารจะต้องนิเทศติดตาม

4.1 มาตรฐานคุณภาพนักเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

4.1.1 ความรู้พื้นฐาน

4.1.2 ความสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ

4.1.3 มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตมนุษย์

4.1.4 มีนิสัยและสมรรถภาพทางกายตามมาตรฐาน

4.1.5 มีคุณธรรมและจริยธรรม

4.1.6 สุนทรียภาพทางศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

4.2 มาตรฐานการเรียนการสอน 3 ข้อ

4.2.1 ครูวางแผนการสอน

- 4.2.2 สื่อเหมาะสม
- 4.2.3 วัดผลประเมินผลตรงตามสภาพที่แท้จริง
- 4.3 มาตรฐานการบริหารโรงเรียน 6 ข้อ
- 4.3.1 พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนในท้องถิ่น
- 4.3.2 จัดบริการนักเรียนตามสภาพพื้นฐานอย่างทั่วถึงและเหมาะสม
- 4.3.3 ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร
- 4.3.4 บำรุงรักษาอาคารสถานที่ให้มีสภาพปัจจุบัน
- 4.3.5 ประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายในการพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐาน
- 4.3.6 กระบวนการพัฒนางานในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้ได้มาตรฐาน

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทในการนิเทศภายใน โดยเน้นการมีส่วนร่วม การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูนิเทศกันเอง ทั้งนี้เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และนักเรียนมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

4. งานด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน

4.1 ความหมายของการวัดและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลการเรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นกระบวนการที่ตรวจสอบว่า นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้หรือไม่เพียงใด ผลจากการวัดจะเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้ครูผู้สอนได้นำไปพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องและจุดอ่อน และหาวิธีส่งเสริมจุดเด่นหรือความเป็นเลิศของนักเรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ได้มีผู้ให้ความหมายของการวัดผลและประเมินผลไว้ดังนี้

อุทุมพร จามรมาน (2544 : 6) กล่าวว่า การวัดผลได้ใช้กันแพร่หลายก่อนการประเมินผล การวัดผล หมายถึง กระบวนการที่ตัวเลขหรือสัญลักษณ์จะถูกนำมาเกี่ยวข้องกับลักษณะของวัตถุ คนหรือสิ่งที่จะวัด การวัดผลจึงมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. ต้องมีกลุ่มของวัตถุหรือคน

2. ต้องมีคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการวัด
3. มีการกระทำโดยการให้ตัวเลขหรือสัญลักษณ์กับลักษณะวัตถุ
4. ต้องพิจารณาถึงธรรมชาติ ตลอดจนการนำตัวเลขหรือสัญลักษณ์

เหล่านั้น ไปใช้

ภัทรา นิคมานนท์ (2534 : 1) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง การใช้เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งที่จะค้นหาหรือตรวจสอบเพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นปริมาณหรือคุณภาพที่มีความหมายแทนพฤติกรรมหรือคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือแทนผลงานที่แต่ละคนแสดงออกมา เช่น การวัดส่วนสูง ชั่งน้ำหนัก และการให้คะแนนการตอบข้อสอบของนักเรียน เป็นต้น

สมนึก ภัททิยธนี (2544 : 3) กล่าวว่า การวัดผลการศึกษา หมายถึง กระบวนการหาปริมาณความสามารถเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ต้องการ อันสืบเนื่องจากการเรียนการสอน โดยใช้เครื่องมือทางการศึกษาอย่างใดอย่างหนึ่งมาวัด ผลจากการวัดจะออกมาเป็นจำนวน (คะแนน) หรือสัญลักษณ์ หรือข้อมูล ส่วนการประเมินผล หมายถึง การตัดสินใจ หรือวินิจฉัยสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดผล โดยอาศัยเกณฑ์การพิจารณาอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ผลการสอบของนายคำ ได้ 25 คะแนน ก็อาจประเมินว่า สอบได้ - สอบตก หรือ เก่ง - ไม่เก่ง เป็นต้น

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541 : 19 - 21) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการกำหนดตัวเลข เพื่อแทนคุณสมบัติของสิ่งของหรือเหตุการณ์ใด ๆ อย่างมีกฎเกณฑ์ที่เชื่อถือได้ ส่วนการประเมินผล หมายถึง กระบวนการใช้ดุลยพินิจและหรือค่านิยมและข้อจำกัดต่าง ๆ ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการเปรียบเทียบผลที่ได้จากการวัดกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

พิมพ์ สุวรรณฤทธิ์ (2542 : 3 - 4) กล่าวว่า การวัดผลจะต้องเกิดขึ้นก่อนการประเมินผล ส่วนการประเมินผลนั้นเป็นการนำเอาค่าที่ได้จากการวัดมาตัดสินอีกทีหนึ่ง การประเมินผลจึงประกอบด้วย ผลจากการวัด เกณฑ์ในการพิจารณา การสรุปตัดสินใจ การประเมินผลต้องดำเนินการอย่างมีขั้นตอนเป็นแบบแผน มีเครื่องมือ มีผลการวัดที่เป็นตัวเลขหรือรายละเอียดที่จะนำไปใช้ในการบรรยาย บอกจำนวนหรือระดับของสิ่งที่ถูกวัด โดยจัดลำดับขั้นตอนของกระบวนการประเมินผลได้ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดสิ่งที่ประเมินให้ชัดเจน เพื่อจะรู้ว่าจะต้องวัดอะไร
2. กำหนดวิธีการหรือเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดผลให้สอดคล้องกับสิ่งที่วัด
3. วัดผลให้ได้ข้อมูลเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์ที่แทนปริมาณหรือคุณภาพ

ของสิ่งที่ถูกต้อง

4. กำหนดเกณฑ์หรือหลักการที่จะใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินข้อมูล
5. สรุป ตัดสินใจ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการวัดผลไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด และใช้วิจารณ์คุณภาพประกอบ

อารีย์ วชิรวรการ (2542 : 3 – 4) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง การกำหนดค่าตัวเลขให้กับสิ่งที่ถูกวัดตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ ส่วนการประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งของหรือการกระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานในแง่ของการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนจึงหมายถึง กระบวนการที่ใช้ตัดสินใจว่าผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ตามเป้าหมายของการสอนหรือไม่เพียงใด การประเมินผลการเรียนควรมุ่งที่เอกัตบุคคล มิใช่ความแตกต่างระหว่างบุคคล กล่าวคือ ควรเน้นว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง โดยเทียบกับวัตถุประสงค์ของการสอน

อำนาจ เลิศขยันดี (2542 : 4-7) อธิบายความหมายของการประเมินผล (Evaluation) ไว้ว่าการประเมินผลเป็นกระบวนการของการค้นคว้าวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งมาตรฐานที่นำมาใช้ประกอบ การตัดสินใจในการที่จะลงสรุปว่า สิ่งที่ได้รับการประเมินผลนั้นมีค่าสูงสุดหรือต่ำสุดเพียงใด ดี-เลว เหมาะ-ไม่เหมาะ ควร-ไม่ควร ผ่าน-ตก ฯลฯ การลงสรุปเป็นคุณค่าหรือคุณธรรม จำเป็นต้องมีข้อมูลมาจากการวัดผล (Measurement) บางที่ข้อมูลอาจไม่จำเป็นต้องมีการวัดผล (Non Measurement) ก็ได้ ข้อมูลดังกล่าวได้แก่ การรายงานผลเป็นปริมาณ (ตัวเลข) หรือการรายงานผลเชิงคุณภาพ (ไม่ใช่ตัวเลข เช่น การรายงานพฤติกรรมของนักเรียน) ส่วนการวัดผล (Measurement) หมายถึง ขบวนการที่ได้มาตรฐานที่ต้องมีเครื่องมือของการวัดเป็นสิ่งที่กำหนดคุณลักษณะของสิ่งที่จะวัด (Objects) ผลที่ได้ออกมาจะเป็นปริมาณ (Quantity) ซึ่งก็คือ จำนวนเลข (Number) เช่น การชั่งด้วยตาชั่ง การจัดความร้อนหนาวโดยใช้เทอร์โมมิเตอร์ การวัดความกว้าง ยาว สูง ด้วยไม้เมตร การวัดความเร็วใน การวิ่งของนักกรีฑา ฯลฯ นอกจากการวัดทางกายภาพยังพบว่ามี การวัดด้านคุณลักษณะทางจิตวิทยา (Traits) เช่น การสร้างแบบทดสอบของครู แบบทดสอบเปรียบเทียบเสมือนเครื่องมือวัดผลด้านความรู้ ความคิด หรืออาจกล่าวได้ว่าแบบทดสอบเป็นเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเครื่องมือวัดความถนัดทางการเรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 166) กล่าวว่า การวัดผลเป็นกระบวนการที่กำหนดตัวเลขให้กับวัตถุสิ่งของหรือบุคคลตามความมุ่งหมาย และเปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างที่ปรากฏอยู่ในสิ่งที่วัดนั้น ๆ ส่วนการประเมินผล เป็นการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่าความจริง และการกระทำ บางครั้งขึ้นอยู่กับ การวัดเพียงอย่างเดียวแต่โดยทั่ว

ไปจะเป็นการรวมการ วัดหลาย ๆ ทาง โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดจากการสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบประกอบการพิจารณา

สรุปได้ว่า การวัดผล หมายถึง การกำหนดตัวเลขให้กับสิ่งของที่ต้องการวัด โดยใช้เครื่องมือในการวัด ส่วนการประเมินผล หมายถึง การตัดสินคุณค่าของสิ่งของหรือการกระทำ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ด้วยการใช้วิจารณ์ญาณประกอบการตัดสิน

4.2 แนวทางการวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีผู้ได้เสนอแนวทางเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 117-118) ได้ให้แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผล ดังนี้

1. การวัดจุดประสงค์ การบริหารงานวิชาการ จะบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการวัดจุดประสงค์ ดังนี้

- 1.1 โรงเรียนต้องจัดให้มีการวัดจุดประสงค์ ตามที่กำหนดไว้ใน
- 1.2 โรงเรียนต้องจัดบริการเครื่องมือวัด การมีเครื่องมือวัดหลายแบบเพื่อให้เหมาะสมกับบทเรียน
- 1.3 โรงเรียนต้องจัดบริการแบบฟอร์มการบันทึกรายการผ่านจุดประสงค์ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการเรียนการสอน
- 1.4 โรงเรียนต้องมีเกณฑ์ในการวัด เพื่อให้ให้นักเรียนทุกคนต้องสนใจและติดตามการช่อมจุดประสงค์
- 1.5 โรงเรียนจะต้องจัดให้มีการสอนซ่อม เพื่อให้นักเรียนที่ไม่ผ่านจุดประสงค์ให้มีโอกาสพัฒนาตนเอง

2. การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ มีหลัก ดังนี้

2.1 การประเมินผลก่อนเรียนเป็นหน้าที่สำคัญที่ครูผู้สอนจะต้องประเมิน เริ่มต้นการเรียนการสอนแต่ละรายวิชา แต่ละหน่วย แต่ละบทเรียน เพื่อคูนักเรียนแต่ละคน ควรที่จะเริ่มต้นเรียนที่จุดใด

2.2 การประเมินผลระหว่างเรียน เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่านักเรียนมีความรู้ ความสามารถตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ใน ป.02 และในแผนการสอนหรือไม่

2.3 การประเมินผลปลายภาคเรียน เป็นการประเมินให้ครอบคลุมทุกจุดประสงค์ของกลุ่มประสบการณ์ หรือจุดประสงค์ปลายทาง ที่เป็นตัวแทนของจุดประสงค์ทั้งหมดมาประเมิน เพื่อดูผลการเรียน โดยสรุปว่า เรียนมาตลอดภาคเรียนแล้วมีผลเป็นอย่างไร

กรมวิชาการ (2545 : 3-4) ได้กำหนดหลักการวัดและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ไว้ว่า การประเมินผลการเรียน เป็นกระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานที่กำหนดไว้ และใช้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินผลการเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 74) ได้กำหนดแนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องมีวิธีการที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญต้องมีวิธีการที่สอดคล้องกับการเรียนรู้และเอื้อต่อการเทียบโอน ผลการเรียนรู้ได้อย่างคล่องตัว แนวการประเมินผลการเรียนควรดำเนินการดังนี้ กำหนดเกณฑ์ซึ่งเป็นตัวชี้วัดผลการเรียนที่ชัดเจนกำหนดภาระงาน/ผลงาน/โครงการที่นักเรียนต้องปฏิบัติใช้วิธีประเมินที่หลากหลาย สืบเนื่องจากผลงานและสภาพการปฏิบัติงานตามจริง (Alternative and Authentic Assessment) ประเมิน โดยยึดมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Performance Standard Assessment) ประเมินจากผลงาน (Project) และการแสดงความสามารถจากเพิ่ม สะสมงานนักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ท้าทายความสามารถแจ้งผลการเรียนให้ผู้เรียนทราบทันทีเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 : 131) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลควรดำเนินการดังนี้

1. การประเมินความรู้และทักษะในแต่ละวิชาควรกำหนดช่วงเวลาในการประเมินดังนี้

1.1 วัดและประเมินก่อนเรียน ควรประเมิน 2 ลักษณะคือ

1.1.1 ประเมินความพร้อมของผู้เรียน

1.1.2 ประเมินความรู้ของผู้เรียน

1.2 วัดและประเมินระหว่างการเรียนการสอน ควรดำเนินการ 2

ลักษณะ คือ

- 1.2.1 ประเมินความก้าวหน้าในการเรียน
- 1.2.2 ประเมินเพื่อหาข้อบกพร่อง
- 1.3 วัดและประเมินหลังสิ้นสุดการเรียนการสอน ควรดำเนินการดังนี้
- 1.3.1 ประเมินเพื่อสรุปและตัดสินความรู้ความสามารถของผู้เรียนหลังสิ้นสุดการเรียนการสอน
- 1.3.2 การประเมินหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละช่วงชั้นตามมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น
2. การประเมินคุณธรรมจริยธรรมหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ควรประเมินดังนี้
- 2.1 ประเมินทุกครั้งที่มีการเรียนการสอน โดยการวางแผนสังเกตผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีข้อบกพร่องเรื่องใด จะได้ช่วยเหลือได้ทัน
- 2.2 ครูผู้สอนทุกคนมาประชุมเพื่อสรุปผลการประเมินพฤติกรรมผู้เรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อรายงานผลพัฒนาการของผู้เรียนให้ผู้ปกครองทราบ
- 4.3 การวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**
1. หลักการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
- เพื่อให้การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา กระบวนการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและถูกต้องตามหลักการวัดผลและประเมินผลการเรียน จึงกำหนดหลักการวัดผลและประเมินผลการเรียนไว้ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 282)
- 1.1 สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบประเมินผลการเรียนของนักเรียน โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม
- 1.2 การวัดผลและประเมินผลการเรียนต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร
- 1.3 การประเมินผลการเรียนต้องประกอบด้วย การประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน

1.4 การประเมินผล เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการด้วยวิธีที่หลากหลาย เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด ธรรมชาติของวิชา และระดับ ช่วงชั้นของผู้เรียน

1.5 เปิดโอกาสให้นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบผลการ ประเมินผลการเรียนได้

1.6 ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษาและรูปแบบ การศึกษาต่าง ๆ

1.7 ให้สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา เพื่อเป็นหลักฐาน การประเมินผลการเรียน รายงานผลการเรียน และเป็นฐานแสดงวุฒิและรับรองผลการเรียน ของผู้เรียน

2. ข้อกำหนดสำคัญเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

การวัดผลและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีข้อกำหนดที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545 : 2 – 3)

2.1 การวัดผลและประเมินผลระดับชั้นเรียน ได้แก่ การประเมินผลการ เรียนรู้ และพัฒนาการของนักเรียนระหว่างเรียน เพื่อหาคำตอบว่านักเรียนมีความก้าวหน้าด้าน ความรู้ ทักษะ กระบวนการและค่านิยมอันพึงประสงค์หรือไม่ จากการร่วมกิจกรรมการเรียน การสอน หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และนำข้อมูลไปพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุงการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และใช้สำหรับตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านต่าง ๆ ของนักเรียน

2.2 การประเมินผลระดับสถานศึกษา ได้แก่ การประเมินผลการเรียน และพัฒนาการของนักเรียนปลายปีหรือปลายภาค และเมื่อสิ้นสุดช่วงชั้น เพื่อนำผลไปใช้เป็น ข้อมูลในการปรับปรุงนักเรียน ให้มีคุณภาพตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและมาตรฐานการเรียน รู้ช่วงชั้น รวมทั้งนำผลการประเมินไปใช้พิจารณาตัดสินผลการเรียนรายวิชา และตัดสินการ เลื่อนช่วงชั้น

2.3 การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ได้แก่ การประเมินคุณภาพ การศึกษาของนักเรียนทุกคนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น คือ ป.3 ป.6 ม.3 หรือ ม.6

2.4 การตัดสินผลการเรียนให้นักเรียนผ่านช่วงชั้น และจบหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

2.4.1 ตัดสินให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผ่านช่วงชั้นที่ 1 และให้ผู้สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผ่านช่วงชั้นที่ 2

2.4.2 ตัดสินให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จบการศึกษาก่อนบังคับ

2.4.3 ตัดสินให้นักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จบการศึกษาก่อนพื้นฐาน

2.5 การพิจารณาตัดสินให้นักเรียนผ่านช่วงชั้น หรือจบหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ให้พิจารณาตัดสินตามเกณฑ์มาตรฐานที่หลักสูตรกำหนดไว้ดังนี้

2.5.1 เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1, 2 และ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (จบการศึกษาก่อนบังคับ) กำหนดไว้ว่า

1. นักเรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม สาระ และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
2. นักเรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และ เขียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
3. นักเรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตาม เกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
4. นักเรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักเรียนและผ่านการ ประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2.5.2 เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 (จบการศึกษาก่อนพื้นฐาน) กำหนดไว้ว่า

1. นักเรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ และได้หน่วยกิต ครบตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนด และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
2. นักเรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และ เขียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

3. นักเรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

4. นักเรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักเรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

4.4 บทบาทของผู้บริหารกับการวัดผลและประเมินผล

ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานวัดผลและประเมินผล ดังนี้ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543 : 167)

1. กำหนดนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผล ดังนี้
 - 1.1 ประเภทของข้อสอบที่ใช้วัด
 - 1.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการสอบ จำนวนครั้งที่สอบและการเก็บคะแนนสอบแต่ละครั้ง
 - 1.3 มาตรฐานในการสอบวัดผล
 - 1.4 การเตรียมแบบฟอร์มสำหรับรายงานผลการสอบแก่ผู้ปกครอง
2. จัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่จำเป็นในการสอบ เช่น เครื่องพิมพ์ เครื่องโรเนียวตลอดจนเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก
3. พยายามส่งเสริมครู อาจารย์ให้มีความรู้ทางการวัดและประเมินผล โดยการฝึกอบรม การประชุมปฏิบัติการ ในด้านเทคนิคการออกข้อสอบ การให้คะแนนการประเมินผล ข้อสอบ ตลอดจนการรายงานผลการสอบ
4. การจัดตารางสอบ ห้องสอบ และระเบียบในการสอบและการคุมสอบ
5. ควรมีการประเมินการสอน หากมีการบกพร่องจะได้หาทางแก้ไขต่อไปหรือเสนอแนวทางในการนำไปปรับใช้ในครั้งต่อไป

สรุปได้ว่า การวัดผลและการประเมินผลเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องดำเนินการวัดผลการเรียนให้เป็นที่ไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ผู้บริหารจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจระเบียบการวัดผลอย่างลึกซึ้ง และสามารถชี้แจงให้ครูเข้าใจได้กำหนดแนวปฏิบัติในการวัดผล และการประเมินผลของโรงเรียนไว้อย่างชัดเจน จัดหาเอกสารวัสดุ และเครื่องมือวัดและประเมินผลที่จำเป็นต่อการใช้ให้เพียงพอส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูร่วมมือกันสร้างและปรับปรุงเครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้มีมาตรฐาน ติดตามและตรวจสอบเอกสารการวัดผลและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ และมีการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและนำผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน

5. การประกันคุณภาพการศึกษา

เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อสร้างความมั่นใจได้ว่าสถานศึกษาจะสามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานโดยนักเรียนหรือผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะต่างๆ ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

5.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

กรมสามัญศึกษา (2542 : 8) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจ และเป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียน ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และเป็นที่ยอมรับของสังคม

คำปุ่น ภูเงิน (2544 : 32) ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การดำเนินงานอย่างมีระบบ กระบวนการการทำงานสามารถสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครอง และผลผลิต คือ ตัวนักเรียนเป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร

สุริยา มะโยรี (2544 : 12) กล่าวว่า การประกันคุณภาพคือการดำเนินงานของสถานศึกษาที่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม

อุทุมพร จามรมาน (2544 : 1) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา คือ การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเป็นการให้หลักฐาน ข้อมูล แก่ประชาชนว่าบุคคลในโรงเรียนทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้ผู้ปกครอง นักเรียน และสาธารณชนมั่นใจว่านักเรียนน่าจะมีคุณภาพตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษา

วิโรจน์ ค้อไผ่ (2545 : 16) ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา คือ แนวปฏิบัติที่ต้องดำเนินการเพื่อประกันว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปตามพันธกิจที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามคาดหวัง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546 : 7) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการกำหนดแนวปฏิบัติของสถานศึกษาเพื่อเป็นหลักประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเพื่อให้เกิดความมั่นใจแก่ประชาชนและชุมชน ในผลผลิตคือนักเรียนเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

5.2 ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา เป็นระบบที่สถานศึกษาร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้การกำกับและสนับสนุนส่งเสริมของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชา ข้อมูลหลักฐานที่ตรวจสอบได้ และมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่า ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการบริการด้านการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดในมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการศึกษาและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมทั้งทดลองระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาร่วมกับเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัด และสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสังกัด โดยผ่านการรับฟังความคิดเห็นจากผู้บริหารการศึกษาทุกระดับ ศึกษาพิเศษ นักวิชาการทุกสังกัด และนำเสนอคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาและคณะกรรมการบริหารคุณภาพและวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาเห็นชอบแล้ว กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2546 : 135)

1. ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้ที่เกี่ยวข้องว่า ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มศักยภาพ

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การดำเนินงานให้สถานศึกษายึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด

2. หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

1. ให้สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
2. ให้สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

2.1 กำหนดแนวทางและวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

2.2 กำกับ ติดตาม และให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

2.3 เสนอสถานศึกษาแต่งตั้งคณะบุคคลทำหน้าที่ตรวจสอบ ทบทวน และรายงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

3. ให้สถานศึกษาจัดระบบสารสนเทศที่มีข้อมูลอย่างเพียงพอต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

4. ให้สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษาที่ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกับสภาพผู้เรียน สถานศึกษาท้องถิ่น และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. ให้สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยคำนึงถึงหลักและกรอบคอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

5.1 เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นอย่างเป็นระบบและมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ

5.2 กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และสภาพความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

5.3 กำหนดวิธีดำเนินงานที่มีหลักวิชาหรือผลการวิจัยหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ครอบคลุมการพัฒนาด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ กระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

5.4 กำหนดแหล่งวิทยากรภายนอกให้การสนับสนุนทางวิชาการ

5.5 กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาทุกคนรวมทั้งผู้เรียนรับผิดชอบและดำเนินการที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.6 กำหนดบทบาทหน้าที่ และแนวทางให้บิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคลากรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

5.7 กำหนดการจัดงบประมาณและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

6. ให้สถานศึกษาดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษารวมทั้งมีการกำกับติดตามการดำเนินงานให้เป็น ไปอย่างต่อเนื่องและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

7. ให้คณะบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งดำเนินการตรวจสอบ ทบทวนและรายงานการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

8. ให้สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนทุกคนในทุกระดับช่วงชั้นที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลัก และคุณลักษณะที่สำคัญด้วยเครื่องมือมาตรฐาน

9. ให้สถานศึกษาจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี โดยระบุความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพร้อมหลักฐานข้อมูลและผลสัมฤทธิ์เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน

10. ให้หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริม สนับสนุนและร่วมดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ดังนี้

10.1 จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

10.2 จัดให้มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ในวิชาแกนหลักของสถานศึกษาร่วมกันเป็นรายปี/รายภาค

10.3 จัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลักและคุณลักษณะที่สำคัญด้วยเครื่องมือมาตรฐาน

11. ให้นำหน่วยงานต้นสังกัดระดับจังหวัด ดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพสถานศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกสามปี และรายงานผลให้สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดทราบ

12. ให้นำหน่วยงานต้นสังกัดศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และเผยแพร่นวัตกรรมเกี่ยวกับรูปแบบและเทคนิควิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกำกับ สนับสนุน ส่งเสริม ติดตาม ประเมินผลและผดุงประสิทธิภาพของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาด้วย(สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 : 35-39)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการศึกษาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนที่จัดการศึกษา ในช่วงชั้นที่ 1 – 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องหลายแห่ง เอกสารการวิจัย (วิทยานิพนธ์) รายงานการวิจัยของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งปรากฏรายละเอียดดังต่อไปนี้

งานวิจัยภายในประเทศ

บัณฑิต พลวิบูลย์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามทัศนะของครูใน โรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2538 ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามทัศนะของครูในโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยส่วนรวมมีการดำเนินการนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีการดำเนินการนิเทศภายในอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เช่นเดียวกัน โดยเรียงลำดับ

จากค่าเฉลี่ยสูงไป ต่ำ คือ ด้านการศึกษานอกสถานที่ ด้านการปฐมนิเทศ ด้านการประชุมปฏิบัติการ ด้านการอบรมสัมมนา และด้านการสังเกตการสอน

2. การเปรียบเทียบระดับการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามทักษะของครู ในโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยส่วนรวม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการดำเนินการนิเทศภายในสูงกว่าโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า ครรเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการดำเนินการนิเทศภายในสูงกว่าโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

วนิดา การขยัน (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการโดยภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ และประสบการณ์การดำรงตำแหน่งต่างกัน มีปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกัน และขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน มีปัญหาจากการปฏิบัติงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกัน และขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน มีปัญหาจากการปฏิบัติงานวิชาการโดยภาพรวม และรายองค์ประกอบแตกต่างกัน

ศิริศ แสนอุบล (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงจากมากไปน้อย คือ งานวัดผลและประเมินผลหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้การจัดการเรียนการสอน และงานอบรมทางวิชาการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากมากไปน้อย คือ งานนิเทศภายใน งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ห้องสมุด

สุรัตน์ บุตรดี (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี พบว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการ โดยส่วนรวม และจำแนกตามสถานภาพของข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ย

จากมากไปน้อย คือ ด้านวัตถุประสงค์หลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน ด้านห้องสมุด ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายใน ด้านการประชุมทางวิชาการ และด้านการวัดผลประเมินผล โดยรายชื่อที่เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

กองวิจัยการศึกษา, กรมวิชาการ (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของครูต่อสาระหลักสูตรและการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยอย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และประกาศนียบัตรวิชาชีพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เทศบาล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมสามัญ และกรมอาชีวศึกษา จำนวน 10,261 คน 10,082 คน และ 4,871 คน ตามลำดับ รวมทั้งสิ้น 25,214 คน จากการศึกษา พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80 ขึ้นไป) มีความเห็นดังนี้

1) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานควรประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1.1) หลักสูตรแกนกลางควรประกอบด้วย 8 กลุ่ม/วิชา ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี สังคม ภาษาอังกฤษ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะและจริยศึกษา และการทำงานและอาชีพ 1.2) หลักสูตรท้องถิ่นเป็นการให้สถานศึกษาหรือเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำเนื้อหาสาระเพิ่มเติมใน 4 กลุ่มวิชา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะและจริยศึกษา และการทำงานและอาชีพ

2) ผู้จัดทำหลักสูตร ส่วนกลางกำหนดสาระที่จำเป็นต้องเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ของทั้ง 8 กลุ่มวิชาในหลักสูตรแกนกลาง และจัดทำเนื้อหาสาระใน 4 กลุ่มวิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ ภาษาไทยวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และสังคม ส่วนเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งประกอบด้วยผู้ที่มีส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นผู้เพิ่มเติมเนื้อหาสาระ 4 กลุ่มวิชา ของหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับท้องถิ่น

3) ระยะเวลาการจบหลักสูตร ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้เวลาในการศึกษา 12 ปี แต่ผู้เรียนอาจใช้เวลามากหรือน้อยกว่าที่กำหนดไว้ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน ความคิดเห็นครูต่อการนำหลักสูตรไปใช้ (มากกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไป) มีความเห็นว่าให้นำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ให้ได้ผลนั้นควรมีการพัฒนาใน 4 ด้าน หลัก คือ การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ปรับปรุงระบบบริหารจัดการศึกษาให้เข้มแข็ง ปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ และปรับปรุงระบบการวัดประเมินผลการเรียนรู้พร้อมทั้งเสนอกลยุทธ์การพัฒนาในแต่ละด้านด้วย นอกจากนี้ควรมีผู้แนะนำปรึกษาในระหว่างการดำเนินการนำหลักสูตรไปใช้ และควรมีการทดลองใช้หลักสูตรก่อนใช้จริงอย่างน้อย 1 ปี

ประเภท ปังลี (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พบว่า

1. ข้าราชการครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสภาพตำแหน่งและขนาดโรงเรียน มีการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาโดยรวมและเป็นรายด้าน 4-6 ด้านอยู่ในระดับมาก และ 1-3 ด้านที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ด้านห้องสมุด และด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ
2. ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีปฏิบัติงานวิชาการโดยรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านประชุมอบรมทางวิชาการ ด้านวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน ด้านวัดผลและประเมินผล และด้านห้องสมุดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก
3. ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติงานวิชาการโดยรวมและรายด้าน 5 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ ด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านห้องสมุดมากกว่าครูวิชาการอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05
4. สำหรับปัญหาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาพบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ครูไม่เตรียมการสอน ขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนและเครื่องมือวัดผล ขาดหนังสือและสถานที่ในการจัดห้องสมุด ครูขาดการยอมรับซึ่งกันและกันและขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ประเภท โนนน้อย และคณะ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนโรงเรียนบ้านบุพราหมณ์ จังหวัดปราจีนบุรี และเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน 3 ระดับ จากจำนวน ผู้ปกครองนักเรียนทั้งหมด 587 คน ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน โรงเรียนบ้านบุพราหมณ์ จังหวัดปราจีน อยู่ในระดับมากที่สุดโดยรวมและรายด้าน เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมและด้านการจัดปัจจัยดำเนินการจัดการศึกษา ด้านกระบวนการจัดการศึกษา มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านผลผลิตคุณภาพนักเรียน ผู้ปกครองระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความพึงพอใจ

มากกว่าผู้ปกครองระดับประถมศึกษาและระดับก่อนประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พันธณีย์ วิหกโต และคณะ (2546 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายในระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 488 โรงเรียน จาก 63 จังหวัด ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 และชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนกันยายน พ.ศ. 2545 ผลการวิจัย

1. ปัจจัยในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

1.1 ด้านบุคลากรพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการและทักษะในการบริหารหลักสูตรในระดับมาก ได้แก่ มีความรู้และมีความตระหนักในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา มีความเป็นผู้นำทางทางวิชาการ และชุมชนส่วนใหญ่เห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษาระดับปานกลาง

1.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการใช้หลักสูตร พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีห้องเรียนเพียงพอแก่นักเรียน สถานศึกษาร้อยละ 90.0 มีเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องโพรเจกเตอร์ เครื่องขยายเสียง มีแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษาเพียงพอในระดับปานกลาง

2. กระบวนการในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

2.1 ด้านการบริหารจัดการ พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษาให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง จัดครูเข้าสอนตรงตามวุฒิ และตรงตามความรู้ความสามารถในกลุ่มสาระที่สอนแต่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดแคลนครู มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ และมีแผนการใช้อาคารสถานที่ มีการส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา

2.2 ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาได้มีการศึกษาสภาพปัญหาในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา (ร้อยละ 94.4) วางแผนนิเทศ (ร้อยละ 83.9)

2.3 การปฏิบัติงานของผู้บริหารด้านการใช้หลักสูตร พบว่า ผู้บริหารปฏิบัติงานตามหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสูงขึ้น ได้แก่ ส่งเสริมสนับสนุนครูผู้สอน

ให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมสนับสนุนผู้สอนให้ประเมินผล การเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ของทั้งครูและนักเรียน

2.4 การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ พบว่า

2.4.1 ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ครูส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 95.0 ได้กำหนดเนื้อหาในแผนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา ศีกษาเอกสาร หลักสูตรสถานศึกษาก่อนวางแผนการจัดการเรียนรู้ และกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ สอดคล้อง กับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตรสถานศึกษา

2.4.2 วิธีการจัดการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 90.0 มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด ปฏิบัติจริงและส่งเสริมคุณธรรม สำหรับวิธีการจัด กระบวนการเรียนรู้ที่ครูดำเนินการ คือ การระดมสมอง การค้นคว้า/ทำรายงาน บรรยาย อภิปราย และสาธิต

2.4.3 การใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมใน การผลิตและใช้สื่อ และสื่อที่ใช้สอดคล้องกันกับกระบวนการเรียนรู้

2.4.4 ครูทำวิจัยในชั้นเรียนร้อยละ 68.5 และนำผลการวิจัยไปใช้ ร้อยละ 64.3

2.4.5 การวัดและประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบอัตนัย แบบวัด ภาคปฏิบัติและแบบประเมินสภาพจริง และส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.3 เน้นการประเมินผลครอบคลุม ด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรมและค่านิยม

2.4.6 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมนักเรียนที่โรงเรียนจัด ได้แก่ ลูกเสือ ชุมนุมตามกลุ่มสาระเนตรนารี และชมรม ตามความสนใจ

2.5 การปฏิบัติงานหลังการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ครูมีการ ปฏิบัติสูงขึ้น ได้แก่ บูรณาการ/สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ในการเรียนการสอนตลอดเวลา ศึกษาค้นคว้าและแสวงหาข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้ ในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกทำกิจกรรมหรือฝึกปฏิบัติ ตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจนอกจากนี้ชุมชนมีส่วนร่วมสูงขึ้น ได้แก่มีส่วนร่วม ในการจัดหาสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน มีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน

3. ผลผลิตของการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหาร ครู นักเรียนและชุมชนมีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในระดับมาก และนักเรียนมากกว่า ร้อยละ 95.0 ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกกลุ่มสาระ

4. สภาพปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษาพบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรสถานศึกษาไม่ชัดเจน มีภาระงานพิเศษมาก และขาดแคลนครูโดยเฉพาะวิชาหลัก ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ชาติพันธุ์ไทยที่มีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ในการนิเทศ ครูไม่เข้าใจสาระการเรียนรู้การจัดทำแผนบูรณาการ วิธีการวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรมไม่หลากหลาย และนักเรียนไม่ได้เลือกตามความสนใจ

สุดาวรรณ เกรือพานิช และ ดวงใจ บุญยะภาส (2546 : บทคัดย่อ) วิจัยเพื่อติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในปีการศึกษา 2545 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. การใช้หลักสูตรสถานศึกษา

1.1 ความพร้อมของบุคลากร พบว่า สถานศึกษามีความพร้อมด้านบุคลากรตามกลุ่มสาระ 3 อันดับแรก ได้แก่ ภาษาไทย (ร้อยละ 86.0) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ร้อยละ 81.1) และสุขศึกษาและพลศึกษา(ร้อยละ 79.5) และสถานศึกษาขาดความพร้อมด้านบุคลากรตามกลุ่มสาระ 3 อันดับแรก ได้แก่ ภาษาดังประเทศ (ร้อยละ 41.0) ศิลปะ (ร้อยละ 40.2) และคณิตศาสตร์ (ร้อยละ 36.2) สถานศึกษามีแนวทางแก้ไขโดยการจัดให้ครูสาขาวิชาอื่นที่มีประสบการณ์ สอนแทน ข้างครูสอนและจัดอบรมพัฒนาความรู้

1.2 การดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษามีการดำเนินการในระดับมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการ/วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน และการจัดครูเข้าสอนตรงตามความรู้ความสามารถ

1.3 การประชาสัมพันธ์ผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้ชุมชน พบว่า สถานศึกษาได้ดำเนินการโดย เผยแพร่เอกสาร ประชุมชี้แจง บอกผ่านนักเรียนและเสียงตามสาย

1.4 ความรู้ความเข้าใจของบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ทั้งผู้บริหารมีความคิดว่า บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก และผู้สอนประเมินตนเองมีความคิดเห็นว่า มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก

1.5 การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษามีคณะกรรมการประเมินภายใน ศึกษาสภาพและผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และวิธีการแนวทางพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

1.6 ความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหาร ร้อยละ 94.8 มีความเห็นว่า หลักสูตรสถานศึกษามีความเหมาะสม เพราะเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมตรงตามความต้องการของท้องถิ่น มีความยืดหยุ่น และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2. การจัดกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ของครู พบว่า

2.1 ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าคุณครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับ 3 อันดับแรก คือ การจัดกิจกรรมการสอนโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2 ความพร้อมของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ ครูมีความเห็นว่า สถานศึกษามีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก 3 อันดับแรก คือ จัดครูเข้าสอนตามความรู้ความสามารถ จัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และมีเอกสารหลักสูตรใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน

2.3 สภาพการจัดกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ พบว่า ครูจัดการเรียนรู้ให้เกิดกับนักเรียนอยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรก คือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.4 นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครู ในระดับมาก 3 อันดับแรก คือ ครูสอนเน้นให้ผู้เรียนได้คิดได้ปฏิบัติจริง ครูการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย สำหรับวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ครูจัดในระดับมาก ได้แก่ กิจกรรมกลุ่ม / การจัดกลุ่ม ค้นคว้า/ทำรายงาน ใช้สื่อ แหล่งการเรียนรู้และกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 86.2 ชอบเรียนตามวิธีที่ครูสอนในปีการศึกษานี้ นักเรียนที่ชอบเรียนเพราะครูสอนสนุก ไม่เครียด ครูสอนดี เข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น ได้ความรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติจริง

2.5 คลินิก (Clinic) ให้คำปรึกษาแต่ละกลุ่มสาระ พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50.0 มีคลินิกให้คำปรึกษาในแต่ละกลุ่มสาระ

ตรงกันว่า การจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ผู้บริหาร โรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียน ต้องกำหนดเป็นนโยบายให้ครูถือปฏิบัติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรในโรงเรียน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับครู 2) ครู ต้องประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน และปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี 3) นักเรียน ให้ความร่วมมือโดยเข้าร่วมกิจกรรม / โครงการ ตระหนักและเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน และปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี 4) ผู้ปกครอง ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลานร่วมกับทางโรงเรียนดูแลอบรมบุตรหลาน ให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนและชุมชน 5) กรรมการสถานศึกษา ให้ความร่วมมือในการกำหนดนโยบายให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนรวมทั้งติดตามและ ประเมินผล การดำเนินงานของสถานศึกษาในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

สรุปได้ว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการในแต่ละท้องถิ่นมีปัญหาแตกต่างกันอยู่บ้าง ทั้งนี้จากผลการวิจัยตัวอย่างทำให้ทราบว่าการบริหารงานวิชาการจะต้องให้ความสำคัญกับครู ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติที่จะทำให้งานวิชาการมีความก้าวหน้าและเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทุกด้านของการบริหารงานวิชาการทั้งเรื่องหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อประกอบการสอน การนิเทศภายใน การประชุมอบรมทางวิชาการ งานห้องสมุด ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการจัดการศึกษา และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองตามความสามารถและเต็มศักยภาพของตนเอง

งานวิจัยต่างประเทศ

สมิท (Smith. 1971 : 2377-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของตัวแทนประชาชนในการวางแผนและพัฒนาการศึกษา พบว่า

1. คณะกรรมการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและประชาชนมีความต้องการที่จะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ อันจะทำให้เกิดผลสำเร็จในการพัฒนาการศึกษา
2. คณะกรรมการจากประชาชนไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนดำเนินการฝ่ายเดียว โดยที่คณะกรรมการไม่ได้มีส่วนรู้เห็น
3. คณะกรรมการโรงเรียนและผู้บริหารเห็นพ้องต้องกันว่า โรงเรียนจะเจริญก้าวหน้าขึ้นกว่าเดิมนั้น หากได้มีคณะกรรมการดังกล่าวเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

แมคคาร์ธี (Mccarthy. 1971 : 705-A) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในรัฐนิวยอร์ก จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชาและครู ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มครูมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการเกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ เรื่องการสังเกตการสอน การวัดผลและประเมินผล การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารฝ่ายวิชาการ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความเห็นตรงกันว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทที่มีความรับผิดชอบ และเอาใจใส่ในการบริหารวิชาการ ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ดีซูเทล (Desutel. 1978 : Abstracts) ได้ศึกษาการรับรู้บทบาทในการบริหารของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาในรัฐคาโกตาเหนือ ประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าครูใหญ่มีความเห็นว่า ครูใช้เวลาส่วนใหญ่ในการจัดการเรียนการสอนและยังมีความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า เขาจะได้ปฏิบัติหน้าที่ในด้านนี้ให้มากกว่าที่เป็นอยู่

เวลล์ (Wells. 1978 : 2333-A) ได้ศึกษาเรื่อง งานในความรับผิดชอบที่สำคัญของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา ในรัฐโคโลราโด ประเทศสหรัฐอเมริกาผลการศึกษาพบว่า ครูใหญ่ว่างานในหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน ซึ่งหมายถึงงานวิชาการนั้น ครูใหญ่ควรใช้เวลาให้มาก

แอกที (Agthe. 1980 : 3076-3077) ได้วิจัยเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทหน้าที่ครูใหญ่และครูในงานวิชาการ พบว่า

1. ครูใหญ่และครูยอมรับว่างานปรับปรุงการเรียนการสอนต้องทำเป็นคณะ โดยให้ทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกัน
2. ครูใหญ่ทำหน้าที่บริหารงานอื่น ๆ มากเกินไป ควรให้ความสำคัญในการนิเทศการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น
3. ครูใหญ่และครูมีความคิดเห็นว่า โครงการสอนของอำเภอมีอิทธิพลต่อการใช้หลักสูตรในโรงเรียน
4. นวัตกรรมและเทคโนโลยีมีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูใหญ่จากเป็นผู้สั่งการมาเป็นผู้ประสานงาน และมีการทำงานเป็นคณะมากยิ่งขึ้น

ทิลahun (Tilahun. 1983 : 2168-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศในโรงเรียนพึงประสงค์ในประเทศที่กำลังพัฒนา ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศเอธิโอเปียโดยศึกษาจากครูศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า

1. ครู ศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า กิจกรรมที่ใช้ในการนิเทศภายใน โรงเรียนเรียงลำดับจากมาก ไปน้อย ได้แก่ การฝึกอบรมและ นำการฝึกอบรมปฏิบัติงาน การสาธิตการสอนโดยศึกษานิเทศก์ การประชุมกลุ่มย่อยของการ เข็มชั้นเรียนการสังเกตการสอน

2. ครู ศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่าการ นิเทศการศึกษาในลักษณะร่วมกันปฏิบัติงานจะก่อให้เกิดผลดีว่าการนิเทศการศึกษาและการ ใช้อำนาจ

3. ครู ศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่าการ จัดกิจกรรมการนิเทศภายใน โรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง

สปาร์ค (Spark. 1984 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ของ การปฏิบัติงานจริงของผู้บริหาร โรงเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียนใน โรงเรียน ระดับอำเภอของรัฐแคลิฟอร์เนีย โดยมุ่งศึกษาจากโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด และโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำสุด ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการเรียน คือ ใช้ผลการสอบ และหลักฐานคะแนนของโรงเรียนในระดับอำเภอในปี ค.ศ. 1981 ใช้วิธีสำรวจข้อมูลโดยทาง ไปรษณีย์ ให้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน นโยบาย และคุณภาพในการบริหารงาน และศึกษาความเที่ยงตรงของบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการจัดการเรียนการสอนระหว่าง ผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียนที่สูงและต่ำ ผลการศึกษาพบว่าในหลักการมีความแตกต่างกันอย่างไม่มี นัยสำคัญหรือความสัมพันธ์ไคระหว่างผลสัมฤทธิ์ในระดับอำเภอ และนโยบายการปฏิบัติงาน และการรับรู้ในส่วนของ การให้บริการระหว่างผู้บริหารในระดับอำเภอกับผู้บริหาร โรงเรียน แต่ อย่างไรก็ตามก็มีสิ่งที่บ่งชี้ว่าผู้บริหาร โรงเรียนใน โรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงของอำเภอ มักจะเป็น ผู้ที่มีความสามารถที่จะจัดการให้มีการวางแผนการเป็นผู้นำ และมีส่วนร่วมในการบริหารกิจกรรม การเรียนการสอนในโรงเรียนมากกว่าผู้บริหาร โรงเรียนใน โรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ

มาร์เทลลาโร (Martellaro. : 1984 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ ของโรงเรียนที่มีผลสำเร็จทางวิชาการในรัฐเม็กซิโก โดยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาด ของโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จากผลการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ ทางวิชาการจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ ในการควบคุมการศึกษาและอิทธิพลที่เป็นไปได้ จากข้อมูลที่สามารถหามาได้ โดยใช้ตัวแปรจากผลสรุปการทดสอบทักษะเบื้องต้นของนักเรียน ระดับชั้นที่ 5,8 และ 11 ในปี 1979 , 1980 และ 1981 ในโรงเรียนนิวม็กซิโก ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ เช่นจำนวนร้อยละของนักเรียนได้เรียนมีศีลธรรมรรยาของ

นักเรียนเบื้องต้น และตัวแปรอื่น ๆ จะถูกรวมในแบบดังกล่าว ก็ไม่ปรากฏความสัมพันธ์ และดูเหมือนว่าจะไม่มีเหตุผลใดที่จะเชื่อหรือพบว่าขนาดของโรงเรียนจะมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ

โลโมเทย์ (Lomotey. 1985 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารโรงเรียนผิวดำในโรงเรียนประถมศึกษาของชนผิวดำ ในรัฐแคลิฟอร์เนีย ภาวะผู้นำในโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จของโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาในแนวทางต่าง ๆ ที่แสดงกับผู้บริหารโรงเรียนผิวดำ ในองค์ประกอบของความสำเร็จสูงในทางวิชาการอย่างมีนัยสำคัญ โดยมุ่งศึกษา สัมภาษณ์ สอบถาม ในส่วนที่เป็นอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียนคนผิวดำจากการดำเนินการผลออกมาจากสามในสี่ของทั้งหมดพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนผิวดำมีคุณภาพทั่วไป และด้านอื่น ๆ จะมีดังนี้

1. ความสำนึกในหน้าที่ ภาวะรับผิดชอบ และลึกซึ้งในการศึกษาของนักเรียน
2. ทิศทางแห่งความเข้าใจที่เข้มแข็งในตัวนักเรียนและชุมชนที่ทำงานอยู่
3. ความมั่นใจหรือเชื่อถืออย่างจริงจังในความสามารถของนักเรียนผิวดำ

ทั้งหมดในการเรียนการสอน

อัล แฮดฮอด (Al-Hadhod. 1986 : 2135-A) ได้ทำการวิจัยเพื่อสังเกตพฤติกรรมผู้นำของครูใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษาในคูเวต ตามทัศนะของครูผู้สอนและครูใหญ่ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูใหญ่ จำนวน 36 คน ครูผู้สอนโรงเรียนละ 10 คน จาก 36 โรงเรียน จำนวน 360 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. คณะครูตำหนิครูใหญ่มากกว่าครูดำหนดตัวเอง และคณะครูมองเห็นว่าครูใหญ่เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพต่ำ แต่ครูใหญ่กับมองตนเองว่าเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูง
2. เพศของครูใหญ่มีผลต่อพฤติกรรมผู้นำ โดยครูใหญ่เพศชายจะเน้นมีมิตรสัมพันธ์ คือ เน้นที่บุคคลและแก้ปัญหาที่บุคคล แต่ครูใหญ่ที่เป็นเพศหญิงเน้นที่ความสัมพันธ์ คือ มุ่งงานขององค์การ
3. ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีทัศนะต่อพฤติกรรมผู้นำของครูใหญ่ชายครูใหญ่เพศหญิงแตกต่างกัน

แมทท็อกซ์ (Mattox. 1987 : 6061-A) ศึกษาถึงความต้องการในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐอิริโนยส์ พบว่า ความต้องการที่อยู่ส่วนมาก คือ ความต้องการที่จะสามารถในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศและประเมินผล ตลอดจนความต้องการการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนา

สโพน (Sphon. 1987 : 17-19) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปรับปรุงการนอเทศ การศึกษา เพื่อให้โรงเรียนดีขึ้น ผลการวิจัยพบว่า การนเทศการศึกษา จะต้องปรับปรุงลักษณะ ของครูในเรื่องสำคัญหลาย ๆ เรื่อง เช่น การวางแผน การดูแลเด็ก การประเมินผล และการควบคุม พฤติกรรม เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละคน เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนมองเห็นข้อบกพร่อง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมสิ่งต่าง ๆ

บินดา (Binda. 1989 : 1492-A) ได้ศึกษาเรื่อง ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา กระบวนการส่งเสริมหลักสูตร ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวข้องกับการ จัดหลักสูตร ให้สนองความต้องการเลื่อนขั้นตัวเอง และคณะ จัดวัสดุการสอนให้เป็นตัวอย่าง การสอนที่ดี ขยายโครงสร้างเปลี่ยนแปลงได้ง่าย คือ กลุ่มสมาชิกหรือผู้รับคำปรึกษา การปรับปรุง หลักสูตรระยะแรก ตามนโยบายส่วนกลาง ส่วนประกอบทางเนื้อหา และภาพที่เห็นได้ชัดเจน เกี่ยวกับหลักสูตร

หลักสูตรใหม่ตั้งปัญหา และเหมาะสำหรับใน โปรแกรมโรงเรียนปกติโดยทั่วไป ปัญหาที่เกี่ยวกับข้อจำกัดทางวัสดุประสงค์ เน้นการสอบแบบฝึกปฏิบัติ อย่างไรก็ตามเมื่อดำเนินการแล้วการสร้างสรรค์บรรยากาศที่พึงประสงค์ ควรเป็นผู้ดำเนินการเรียนสูงสังเกตได้ว่านักเรียน อ่านเขียนได้ดีขึ้น ไม่มีการพัฒนาการคิดดีขึ้น และได้รับลักษณะเด่นพึงประสงค์ และมีความ เรือมันมากยิ่งขึ้น สรุปได้ว่า การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรแบบเจาะลึกเกิดขึ้นต่อการพัฒนา หลักสูตรแบบผิวเผินนั่นเอง ผู้บริหารจะถูกมองว่าเป็นผู้อำนวยการความสะดวกและเป็นผู้ริเริ่ม ที่กล่าวทั้งหมดแสดงให้เห็นถึงความคาดหวังบางประการของความเป็นผู้นำทางการเรียนการสอน

มาร์ติน (Martin.1976 : 12) ได้ศึกษาแนวทางการวางแผนทำหลักสูตรการศึกษา เพื่อใช้เป็นคู่มือในการปฏิรูปหลักสูตรศิลปศึกษาของรัฐวิสคอนซิน ซึ่งเน้นกิจกรรมเพื่อฝึก - ประสพการณ์สร้างความเชื่อมโยงที่ชัดเจนระหว่างมาตรฐานของประเทศ เป้าหมายมาตรฐาน หลักสูตรของเขตการศึกษาการสอนในชั้นเรียน และการประเมินผลในชั้นเรียนได้แบ่งออกเป็น 12 ส่วน คือ ปรัชญาการพัฒนาหลักสูตร การเรียนโดยการเห็นของจริง ศิลปะกับสังคม ศิลปะ การออกแบบ ศิลปะปฏิบัติการวางแผนการสอน การวางแผนบูรณาการ การให้ความร่วมมือ ด้านเป้าหมาย และมาตรฐานการศึกษา การวางแผนการประเมินผล โปรแกรมต่าง ๆ ที่มี ประสิทธิภาพและมาตรฐานของรัฐ

บริช ลินดา และ เมตินา โน (Breisch, - Linda and Medina-Noe . 1996 : 55) ได้ศึกษาสถาบันสำหรับการเขียนและการปฏิรูปการสอนโดยใช้คณะกรรมการในชุมชน พบว่า เมื่อฤดูร้อน ปี 1993 มีนักศึกษาจำนวน 55 คน จากภูมิภาคต่างๆของสหรัฐอเมริกาเดินทางไป

ประชุมสัมมนาที่สถาบัน เอ็มไอที มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ แมสซาชูเซต ในหัวข้อเรื่องการเรียนรู้ และการปฏิรูปการสอน โดยใช้คณะกรรมการภายในชุมชน ผู้เข้าร่วมโครงการของ ครู อาจารย์ นักศึกษาของ ไอทีเอ็มนักธุรกิจ และบุคลากรของภาคเอกชนในเขตบอสตันแมสซาชูเซต โดยแบ่ง กิจกรรมโครงการออกเป็น 6 ระยะ คือ ประเมินผลและการวางแผนเลือกคณะทำงาน ฝึกอบรม คณะทำงาน ประชุมปฏิบัติการภายในชุมชน 3 สัปดาห์ การสนับสนุนของอาชีพชุมชน และ เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ การทำงานเป็นทีมมีการติดต่อประสานงานสม่ำเสมอ ใช้ เทคโนโลยีที่เหมาะสมและบูรณาการความรู้ ความสามารถหลากหลายสามารถเน้นความเข้าใจ เกี่ยวกับการเรียนการสอน ที่ต้องอาศัยเทคนิควิธีการจัดการและเทคโนโลยี การคัดเลือก บุคลากรที่ร่วมงาน การวางแผนการนำผลไปใช้และขยายผล

เมริเวเทอร์, ชาร์ลีน โอ (Meriwether , - Charlene-o. 1996 : Abstract) ได้ ศึกษาการจัดการเฉพาะที่โรงเรียนมัธยมศึกษาพบว่า การจัดการหรือการบริหารเฉพาะที่มี ประโยชน์สำหรับครู อาจารย์ใหญ่และชุมชน ในการที่จะพัฒนาโรงเรียนของตนเอง ได้อย่าง เดิมที่ช่วยในด้านการพัฒนาการเรียนของนักเรียน เอื้อประโยชน์ต่อครู นักเรียนและธุรกิจที่ เกี่ยวข้องอย่างยิ่ง แต่มีจุดอ่อนที่ต้องใช้ระยะเวลาานาน จึงจะเกิดผลที่ชัดเจนประมาณ 5-10 นอกจากนั้นจะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงบทบาทของบุคลากรในโรงเรียน โดยเฉพาะผู้บริหาร โรงเรียนในมลรัฐเท็กซัส ทางารได้ออกเป็นกฎหมายในปี 1990 จากนั้นการบริหารเฉพาะที่ จึงถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาของรัฐ หลังจากการนำเอาระเบียบดังกล่าวมาใช้ 1 ปี ได้มีการติดตามผลพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนต่างก็มองการปฏิบัติดังกล่าวในแง่ดี ในจำนวน โรงเรียน 3 แห่ง 2 แห่ง มีปัญหาในด้านระยะเวลา อีกแห่งมีในด้านงบประมาณดำเนินการ

ดริสโคล (Driscool. 1996 : Abstract) ได้วิจัยเรื่องความรู้และทัศนคติผู้บริหาร โรงเรียนต่อบทบาทของการเป็นผู้นำในการสร้างฐานความเปลี่ยนแปลง พบว่า ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ มีบทบาทต่อความสำเร็จในด้านการเรียนของนักเรียนในรัฐแมสซาชูเซต นั้นได้ผ่าน กฎหมายปฏิรูปการศึกษา ปี 1993 โดยเพิ่มบทบาทหน้าที่และอำนาจของครูใหญ่ในการสร้างฐาน ความเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน ผู้วิจัยต้องการศึกษาความรู้และทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียนต่อ บริบทของโรงเรียนการตอบสนองความเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ลักษณะของความเป็นผู้นำ และการสร้างบรรยากาศภายในโรงเรียน ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยได้นำไปเปรียบเทียบกับลักษณะ ของการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนนอกจากนั้นยังศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับ เพศ ขนาดของโรงเรียนและชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนบอกว่าความเป็นผู้นำของตน นั้นต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชนและบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่ใช่แบบสั่งการ ส่วนความรู้และ

ทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น ต้องอาศัยความเข้าใจ ทฤษฎี ความเปลี่ยนแปลงทฤษฎี การศึกษา ผู้ใหญ่ ปัญหาการดำเนินชีวิตสามารถทำงานได้กับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย และประสบการณ์ ยอมรับว่าความสำเร็จของโรงเรียนต้องอาศัยบทบาทและความรับผิดชอบของผู้บริหาร ต้องให้อำนาจคณะทำงาน ครู อาจารย์ในการตัดสินใจ ต้องได้รับการยอมรับจากคณะครู โดยเฉพาะ วิทยาลัยฯ และเป้าหมายของโรงเรียน รวมทั้งการสร้างบรรยากาศภายในโรงเรียน ผู้บริหาร เพศหญิงมีอายุน้อยกว่าเพศชายโดยเฉลี่ย 3 ปี มีประสบการณ์สอนมากแต่น้อยในด้านการบริหาร โรงเรียนความเป็นผู้นำมีความคล้ายคลึงกันมาก ผู้บริหารเพศหญิงเน้นการควบคุมการกำหนด รูปแบบและการใช้อำนาจมากกว่าชาย ส่วนผู้บริหารชายเน้นการใช้อำนาจการบริหารจัดการ การมากกว่าหญิง

แมคโดนัลท์ (Macdonough, patricia M. 1996 : Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “Learned : Learned : Local Business Leaders Inverolment School parterships (Cooperative Education, Reform)” โดยได้ระบุว่าช่วงปี ค.ศ. 1980 – 1990 ได้มีการตื่นตัวของภาคธุรกิจ เอกชน ในการเข้าไปมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาทั้งระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ทั้งนี้ เพื่อจะได้ผลิตนักเรียนนักศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการแรงงานของภาคธุรกิจเอกชน ได้ โดยได้ผลักดันให้โรงเรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถขั้นพื้นฐานตลอดทั้งความรู้ความสามารถด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ดังนั้น จึงได้เกิดมีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนขึ้นเพื่อพัฒนาส่วนนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สะท้อนให้เห็นว่า ภาคธุรกิจเอกชนกับภาครัฐร่วมมือกัน ตลอดทั้งผลสำเร็จที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้บรรยายถึงแนวความคิดของนักธุรกิจเอกชน 4 คน ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโครงการ โดยการสัมภาษณ์ บันทึกเทป แล้วนำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์เพื่อสรุปผลการวิจัย ซึ่งเนื้อหาหลักๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์คือส่วนที่เป็นโครงการ กิจกรรม กระบวนการ และความจริงที่เป็นไปได้ สรุปได้ดังนี้

1. โรงเรียนน่าจะขอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะจากภาคธุรกิจ และภาคเอกชนด้วย แทนที่จะขอเงินอย่างเดียว
2. ภาคธุรกิจเอกชนมีความต้องการทราบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนจริงจั่งมุ่งมั่น ในการจัดการศึกษาเพียงใด
3. ความร่วมมือจากภาคธุรกิจเอกชนจะต้องเป็นไปได้อย่างจริง
4. โรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญกับภาคธุรกิจเอกชนด้วย

5. ภาคธุรกิจเอกชน จะต้องช่วยเหลือโรงเรียนด้านการจัดหาทุนและงบประมาณต่าง ๆ

ลอเรนซ์ (Lawrence Steven W. 1996 : Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “The Effects of Implementing Systemic Change on principal s Responsibiites, and Relationships (Education Refrom) ผู้วิจัยการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบต่อหน้าที่ความรับผิดชอบและความสัมพันธ์ของอาจารย์รวมทั้งโครงสร้างอำนาจภายในโรงเรียนที่เน้นการศึกษา 2 ประการ คือ

1. การติดต่อประสานงาน การร่วมมือกับการตัดสินใจของครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ภายในโรงเรียนและประชาชน

2. การยอมรับในบทบาทหน้าที่ของครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ในการก่อให้เกิดการประสานงาน การร่วมมือของบุคลากรและความสำเร็จของนักเรียน

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนและชุมชนต้องการให้ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ใช้บทบาทหน้าที่ในการบริหารอย่างเต็มที่ในเรื่องการจัดการด้านวิชาการด้านงบประมาณ การประเมินองค์ร นอกจากนี้ยังต้องการให้ใช้บทบาทในด้านความเป็นผู้นำผู้จัดหา ประนีประนอม ทั้งนี้เพื่อการบริหารงานของโรงเรียนวันต่อวัน และกระตุ้นกระบวนการเปลี่ยนแปลง สำหรับในเรื่องบทบาทหน้าที่ดังกล่าวนี้ ก็ควรที่จะได้รับความร่วมมือจากทุกคนด้านการประเมินประสิทธิภาพการทำงานของครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ น่าจะได้รับการประเมิน ส่วนที่เป็นภาพลักษณ์ทางวัฒนธรรมโรงเรียน กล่าวคือ โดยการประเมินตนเอง ด้วยตนเอง กลไกการให้รางวัลอยู่ในตัวมากกว่าจะใช้คะแนนการเรียนหรือทักษะความสามารถที่ตลาดต้องการในตัวเด็กจากสังคม ทั้งนี้ควรจะมีการติดต่อประสานงานและประสานความร่วมมือกับชุมชนด้วย

Paquett, Kelli Refer (2003 : WWWlib. umi.com) ได้ศึกษาด้วยการผสมผสานวิธีการต่าง ๆ ในการทำวิจัยถึงผลกระทบของการใช้โปรแกรมการสอนแบบ “ร่วมปฏิบัติระหว่างกลุ่มนักเรียนเกรด 2 และเกรด 4 ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในแถบชนบทของเมืองเดลาแวร์ (Delaware) โดยใช้การเขียนตอบแบบทดสอบก่อน และหลังทันที และประเมินผลจากการใช้อัตราการฝึก 3 ครั้ง ลักษณะการเขียน การประเมินจากหัวเรื่องเพื่อเป็นผลลัพธ์ของการวัดผล หลังจากได้รายละเอียดการบรรยายเชิงสถิติ ได้วิเคราะห์ค้นหาความแปรปรวนการวิเคราะห์ที่ได้แสดงให้เห็นว่า แม้ทั้งสองจะเป็นผู้ฝึกปฏิบัติ เปรียบกับกลุ่มที่ไม่ได้ฝึกปฏิบัติในชั้นเรียนมีค่าเพิ่มขึ้นในช่วงของหลักสูตรที่ใช้ทำการวิจัย ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างนักเรียนเกรด 2 ผู้ที่เข้าร่วมในการเรียนโปรแกรม “ร่วมปฏิบัติ” และนักเรียนเกรด 2

ที่ไม่ได้เข้าร่วม แต่อย่างไรก็ตามมีผลทางสถิติที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงความแตกต่างเล็กน้อยในกลุ่มนักเรียนเกรด 4 ที่เข้าร่วมโครงการกับกลุ่มนักเรียนเกรด 4 ที่ไม่ได้เข้าร่วมกับแต่ความแตกต่างนี้ไม่สามารถสรุปเป็นพื้นฐานสำคัญของการฝึกปฏิบัติสำหรับการสัมภาษณ์นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียน “ร่วมปฏิบัติ” ทุกคนเพื่อที่จะพิสูจน์สาระสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อมูลที่ได้เป็นตัวชี้แนะว่านักเรียนทุกคนและผู้สอนต่างก็รู้สึกสนุกสนานในการเข้าร่วมโปรแกรม และมีความต้องการเข้าร่วมอีกหากมีการจัด

Sorhaido, Linda Ruth Williams (2003 : wwwlib.umi.com) วิจัยโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทดลองว่ามีความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน เกรด 4 และเกรด 8 ตามระดับความยากจน 3 ระดับ คือ 1) ผู้ที่ยากจนที่สุด คือนักเรียนที่ได้รับอาหารกลางวันฟรีโดยยึดจากครอบครัวนักเรียนที่ได้รับทุนช่วยเหลือจาก AFDC กลุ่มนี้จะเป็นผู้มีรายได้น้อยกว่า 100% ของอัตราความยากจนของรัฐบาลกลาง 2) กลุ่มยากจนปานกลาง นักเรียนกลุ่มนี้เป็นผู้ที่สมัครคัดเลือกสำหรับทุนอาหารกลางวันฟรี โดยที่ครอบครัวกลุ่มนี้จะมีรายได้น้อยกว่า 130 % ของอัตราความยากจนของรัฐบาลกลาง และ 3) กลุ่มยากจนธรรมดา นักเรียนกลุ่มนี้จะสมัครคัดเลือกเพื่อจะได้รับการลดค่าอาหารกลางวัน ซึ่งกลุ่มนี้มีรายได้น้อยกว่า 130 % และ 185 % ของอัตราความยากจนของรัฐบาลกลาง และเพื่อพิสูจน์ว่ามีความแตกต่างในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักเรียนในโรงเรียนกับความแตกต่างขององค์ประกอบของนักเรียนหรือไม่ องค์ประกอบของโรงเรียนจะมี 3 กลุ่ม คือกลุ่มยากจนที่มีนักเรียนมากกว่า 90% ที่ได้รับอาหารกลางวันฟรีหรือได้รับการลดราคาอาหาร กลุ่มที่ 2 กลุ่มยากจนช่วง 70-90 % ของนักเรียนที่ได้รับอาหารกลางวันฟรี หรือได้รับการลดค่าอาหารและกลุ่มยากจนที่มีช่วงน้อยกว่า 70 % ของนักเรียนที่ได้รับอาหารฟรี หรือได้รับการลดค่าอาหาร ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีอยู่ได้มาจาก The Office of Educationl Planning Of The Miami Dade Country Public Schools กลุ่มตัวอย่างจาก 9,000 คน ของนักเรียนเกรด 4 และเกรด 8 ผู้ซึ่งมีสิทธิ์ได้รับโปรแกรมอาหารกลางวันฟรี หรือมีสิทธิ์ลดค่าอาหารกลางวัน ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับระดับความยากจนนักเรียนทั้งเกรด 4 และเกรด 8 ที่ยากจนระดับ 1 มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่ากลุ่มอื่นๆ ถึงแม้จะได้รับแจกอาหารกลางวันฟรี

Sutton. Sandra Eilleen (2003 : wwwlib.umi.com) ได้ศึกษาเพื่อสำรวจการรับรู้ความเข้าใจของครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษาโดยยึดถือความสอดคล้องระหว่างวิธีสอนของครู และวิธีเรียนรู้ของนักเรียน การออกแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพการสำรวจและการบรรยาย โดยตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของครูใช้วิธีการเรียนของนักเรียน การเลือกวิธีสอน

ของครู เทคนิคของครูสำหรับยุทธวิธีการสอนที่สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ การรับรู้และเข้าใจของครูที่มีต่อวิธีการเรียนรู้และความร่วมมือของครูในวิธีการเรียนรู้ของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูไม่ได้ใช้วิธีสอนตามที่ได้รับรู้มาซึ่งไม่เหมาะสม ความยืดหยุ่นเป็นวิธีที่จะทำให้การสอนสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานที่เหมาะสม การทดลองในระดับที่สูงกว่าแรงจูงใจความร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา หรือความสำเร็จที่มีประสิทธิภาพของครูในวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือจะให้ประโยชน์ในห้องเรียนที่ยืดตามส่วนใหญ่ หรือนักเรียนทั้งหมด ยุทธวิธีการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ความสามารถของนักเรียน ความสนใจของนักเรียน กลุ่ม หรือการวางแผนการเรียนรู้ของนักเรียนจะต้องสอดคล้องเหมาะสมกับ ประสบการณ์การเรียนรู้ต่างกันจะเกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมบุคลากรในด้านทฤษฎี วิธีการ และการประยุกต์ใช้ความสอดคล้องระหว่างวิธีสอนครู และวิธีการเรียนรู้ของนักเรียน และควรมีชั่วโมงการพัฒนาวิชาชีพ

จากการศึกษาผลงานวิจัยทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ทำให้เข้าใจว่าวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูคนที่มิเกี่ยวข้อง ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง และโรงเรียนขนาดต่าง ๆ จะมีระดับปัญหาต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสภาพความสำเร็จในการดำเนินงานด้านวิชาการ และคุณภาพ การจัดการศึกษา ย่อมแตกต่างกันด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานวิชาการ ตลอดจนปัญหา และวิธีการแก้ปัญหาของโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อเป็นข้อเสนอแนะหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาและเป็นแนวทางปรับปรุงการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนที่จัดการศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 - 2 (ป.1- ป.6) ให้มีคุณภาพที่ได้มาตรฐาน ทัดเทียมกัน เพื่อสนองต่อนโยบายการประกันคุณภาพการควบคุมคุณภาพการศึกษา และปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการต่อไป